

Incipit expositio in cantica canticorum.

SALOMON INSPIRATUS DIVINO
 spū composuit hunc libellū de nuptiis xpi
 & eccle. & quodammodo epitalamū fecit
 xpi & eccle. id est canticū sup thalamos.
 unde & cantica canticorū uocauit hunc libellū quia
 omnia alia cuncta sup excellit. Sic enī dī rex regū &
 vñs dominantū & sollēntas sollēntariū. sic dicunt
 cantica canticorū sob excellentiā & dignitatē. Est aut
 in hoc obscurissimū istū liber. q̄ nulle ibi comemorantur
 persone. Quasi tam amico stilo copositus ē.

*Nota q̄ prima sententia huius libri usq̄ ad illū locum
 in the me post te uenire ad occurrē. p̄tulerit. ex aliis
 sup. poga. alii uicē dū. n. ceterunt. Nam & hie i m̄
 incipit huius libelli dicit se primae sententia*

Troyes, Bibl. mun. 265, fol. 73 v^oNotre-Dame de Larrivour (1re moitié du XIIe s.)

quā n̄ resito. immo etiā maiore dilecti
 e cōplector. Agnosco enī & ueneror
 iuxta meā dñi m̄ sententia deputa
 n. in disrupto eidē fedē caritatis in
 b̄o coherere n̄ respicio. nec a me separo.
 dñs m̄ p̄me statū conditionis lege con
 n̄t. dū m̄ sis & ipsa qd̄ conditor eē te
 luit. Si ū n̄ in adiutorū eē uolueris
 n̄ deceptionē. ad munictm̄ te n̄ m̄ sed
 lūfario malueris exhibere. atq; ob hoc
 t̄bitū coniugij sacm̄ti. ut te que
 gerit salutē fraudans. insup etiā me
 h̄cūnt m̄. n̄ h̄cūnt salutis. ita illā

minor suo decessore fuit. simul
 dente. t̄c̄i theonas. uniuersorū
 dicio in diacome siue eis dispen
 successerit. x.

Nemo aut̄ existimet nos h̄
 canda cūgiōrū diuorū
 q̄ n̄ solū nuptias minime eē dēq̄
 rū etiā aplicā seq̄ntes sentent
 honorabile coniubiū in omib̄. n̄
 maclat. sed ut lectori intū c̄
 q̄ tantū ille ut dō dicat ē. fide
 derem. Aq̄ bona grā hoc p̄m
 co. ut siue ei placeat hoc. siue

quorū forte labore ob tarditatē ingeni sui inopiā librorū sparsi digesta diffi-
cile conphendi posset. sollerti studio in eodē opere breuit congesta pfacile
abbis reperiri posset. pquā ut pmissū ē. & plati recto tramite incedere. &
subditi normā uiuendi absq; ignorantie obstaculo salubrit̃ nossem p̃bere.

|| Igitur ergo studio eandē institutionis formā colligere studuerunt. in qua
planissime cōtinetur. qualiter & plati uiuere. & subiectos regere. eisq; ecclesiasti-
cos sumptus administrare. & in di seruiicio cōstringere. bene operantes q̃q; ad melio-
ra p̃uocare. p̃ter uos quosq; & negligentes debeant corripere. Cū igit̃ huius instituti-
onis formā corā memorato glorioso principe platā sacer conuenit laudib; extulisset.
& ecclesiastica auctoritate fulcitā laude q; dignā & scē ecclesie inillimā atq; pficu-
ā condōna uocē p̃dicaret. nihilq; in ea rephensionis abhis qui sanū sapiunt reperiri
posse p̃fiteret. ab eodē uictoriosissimo principe. & ab omib; qui aderant dō gratias
acclamatu ē. Nec immerito. qui & occulta sua dispensatione & gratissima inspira-
tione p̃latū principē ut id fieri moneret cōpult. & ut ad affectū pducere miseran-
do adiuuit. Unde omniū sententia statutū est. ab omnib; qui in canonica pfessio-
ne dño militant. hanc institutionis formā tot ecclesiasticorū uirorū ingiganti
studio congesta. dignisq; p̃conis laudatā. iuxta uirū possibilitatē modis omnib;
obseruandā. quatenus hanc sine aliarū scripturarū documenta sedula meditatione
plegentes. & plati & subditi uocatione qua uocati sunt opē diuina ammunculati
infatigabiliter ambulent. & p̃tā p̃ssimo principe qui oblucrū animarū hoc sacrū
& uenerabile conciliū ad hanc formulā c̃gerendā & statuendā salutiferis ammonitio-
nib; excitant. modernis futurisq; tēporib; di inmensā clementiā iugit̃ exorent.

In altero etiā libello idē sacer cūentus eodē religiosissimo augusto monente. quandā
institutionis formulā ex scē patrū dictis studiose excep̃psit. & in unū breuit̃ satisq;
congruent̃ c̃gessit. & sc̃imonialib; canonice degentib; tenendā p̃censuit. In qua
continet̃ qualescūq; abbatissē p̃ferende sint. qualit̃ eisde sc̃imonialib; infra claustra
monasterii uiuendū. qd a platis stipendiorū dandū. q̃b; documtis & uirtutū instru-
mentis exornandē sint. quatenus hac formula uiuendi inspecta. & dō sibi adiuto-
riū p̃bente humilit̃ suscepta & efficaciter impleta. cū honorū operū lapadibus
uenienti sponso apparere. atq; eius thalamū ingredi mereantur.

e mensura cibi & potus.

uod a prelatiis gemina pastio sit sub
ditis impendenda.

te canonici sic in ceteris. ita & iam in cul
tu uestiū modū teneant discretionis.

te canonici cucullas in monachorū non
induant.

excerptū in libro officiorū isidori.

qua auctoritate hore canonice cele
brent. quas scire ac religiose observa
re canonicis oportet.

e uesperinis.

e completis. cxxviii.

e uigiliarū antiquitate. cxxviii.

e matutinis. *Obseruent.*

thoras canonicas canonici religiose

uod cantantib; & psallentib; dñō
anglō; assunt p̄sidia.

uales ad legendū & cantandū in ecclā
constituendi sunt.

ui modus sit correptionis.

terga pueros qui nutriunt uel eru
diunt in cōgregatione canonica. in
stantissima adhibenda sit custodia.

t ab omnib; canonicis ad completo
rium ueniat.

e cantoribus.

uales uice prelatorū in congregatio
ne canonica fungi debeant.

e prepositis.

ualis sit cellerarius constitutus.

ui cōmitti debeat stipendia pau
perum.

e infirmorū ac senū cura fratrum.

ualit̄ porta canonicorū custodiat̄.

t claustra canonicorū diligenter
custodiantur.

pilogus breuiter digestus.

Ego benigarij corde credo & ore cōfiteor panē & uinū que
ponunt in altari p̄ ministeriū sacre oblationis & uba
nūi receptoris substantialit̄ cōt. i. uerū & p̄pā ac uisū
carneē carnē & sanguinē ih̄u xpi dñi n̄rī & p̄ cōsecrationē
eē uerū xpi corp̄ qd̄ natū ē de uirgine & qd̄ p̄ salute mun
di oblātū in cruce pependit & qd̄ sedet ad dexterā patris &
uerū sanguinē xpi qui delatere ei effusus ē. n̄ tam p̄lig
nū & uisū sacramētū p̄pōtē nature quā uerū uerū sub
stantie. Sic ih̄s breuiter cōmet & ego legi & uos itelligitis sic ere
do nec cōtra hanc fidē ulterius docebo. excepto causa redi
cendi i uia ueritatis q̄ p̄ mea doctrinā ab hac fide recesserit.
aut exponendi fidē quā hacten̄ tenui hūc q̄ me interrogat
runt. Sic me dñs adiunxit. et hec scā euangēlia.

Quia librū q̄ inscribit̄ de poenitentia ad auctoritas apo
criphū iudicat. dubitat̄ amittit̄ an liberat̄ sit adam. quam
dubitationē celestis tñ tollit̄ cūq̄ uis dicens. In p̄uicati
one adg. om̄s homines naturalē possibilitatē & innocen
tiam p̄didisse. & neminē de p̄fundo illi ruine p̄ liberū
arbitriū posse consurgere. nisi eū grā dī miserantis ere
terit. p̄nunciantē beatę memorię papa innocentio
atq; dicente in epistola sua ad cartaginensē iulii. li
berū enī arbitriū illi p̄pessus. dū fuit in consiliis uir
bonis cadens in p̄uicationis p̄funda dimeris ē. si ni
hil quēadmodū exinde surgere posset inuenit. suāq;
ingrētū libertate decept̄ huius ruine latuisset opp̄ssu
nisi eū post xpi p̄sua grā releuasset aduentus. q̄
p̄ nouę regenerationis purificationē. om̄e p̄iti uicij
sui baptismatis lauacro p̄uocauit.

OH SYUAR ecclasticus usus. anahareis nisi fallor exortus ē. Qui prius crine
seruato. diuina post uite magne denuo continentia. deuotione completa. ca
put radebant. & capillos in igne sacrificii ponere iubebant. scilicet ut perfecti
onē deuotionis sue dñō consecrarent. Huius ergo exempli usus ab apostolis
introducitur ē. ut hi qui in diuinis cultibus mancipati dñō consecrant. quasi
naharei idē scī dī. crine p̄ciso innouent. Hoc quippe & ezechiel p̄phete iu
betur dicente dñō. Tu fili hominis. sume tibi gladiū acutū. & duces per ca
put tuū & barbā. uidelicet. quia & ipse sacerdotali genere dō in ministeriū
scīficationis deseruebat. Hoc & nahareos illos priscillā & aquilā in actib;
apostolorū primū fecisse legimus. paulū quoq. apostolū. & quosdā disci
pulorū xpī. qui in huius modi cultu imitandi extiterunt. Est autē in cleri
cis tonsura. signū quoddā quod in corpore figurat. sed in animo agitur.
scilicet. ut hoc signo in religione uitia rescant. & criminib; carnis nr̄e q̄si
crinib; exuamur. atq. inde innouatis sensibus ut comis rudib; entescamus.
expoliantes nos iuxta apostolū ueterē hominē cū actib; suis. & induentes
nouū qui renouat in agnitione dī. Quā renouationē mente oportet fieri. sed
in capite demonstrari. ubi ipsa mens noscitur habitare. Quod uero de tonso ca
pite superius. inferius circuli corona relinquatur. sacerdotiū regnumq. ec
clesie in eis existimo figurari. Tharsa enim apud ueteres constituebatur.
in capite sacerdotū. Hec ex brisso confecto. rotunda erat quasi sphaera media.
& hoc significat in parte capitis tonsā. Corona autem. latitudo aurei est
circuli. quē regum capita cingit. Utrumq. itaq. signum exprimit in ca
pite clericorū. ut impleatur etiā corporis quadā similitudine quod
scriptum est. petro apostolo per docente. Vos estis genus electū. regale
sacerdotium. Queritur autē cur sicut apud antiquos nahareos. non
ante coma nutritur & sic tondetur. Sed qui hec exquirunt. aduertant
quid sit inter illud p̄pheti cum uelamentum. & hanc euangelii reuela
tionem. De qua dicit apostolus. Cum transieris ad xp̄m. auferet uelam̄.
Quā autē significabat uelam̄ inpositū in facie moysi & aspectū ppli isrl̄. hoc sig
nificabat illis tēporib; etiā coma scōr. Nā & ap̄ls comā p̄ uelam̄to ēē dicit.

Abb. 134a

magisterui qđ n̄ a querente suscipit̄. uita cōmendet. ac deinde necesse ē ut pastoris
bonū qđ uiuendo ostendit̄. loquendo p̄p̄aget̄. Ad extremū uero sup̄ ē ut p̄fecta quęq;
opera cōsideratione p̄p̄e infirmitatis deprimat. ne hoc ante occulti arbitri oculos
tumor elationis extinguat. C̄sar̄ p̄pheta ait. C̄lama. ne cesses. quasi tuba exalta
uocē tuā. P̄conus nāq; officiū suscepit̄ quisquis ad sacerdotiū accedit̄. ut ante ad
uentū iudicis qui terribilit̄ sequit̄. ipse scilicet clamando gradiat̄. Sacerdos ergo si
p̄dicationis ē nescius. quā uocē daturus ē p̄co mutus. Fortes p̄seuerantes q; doctores
uelut inputribilia ligna quęrendi sūt. qui instructioni sacroꝝ uoluminū sēp inhe
rentes. sēp eccl̄e unitatē denuncient. & quasi intromissi circuli archā dñi portent.
eccl̄ib; testam̄ti archā portare. ē bonis doctorib; scām eccl̄am ad rudes infidelium m̄tes
p̄dicando deduci. Qui auro quoq; iubent̄ operiri. ut cū sermone aliis insonant. ipsi
etiā unq; splendore fulgescant. Necesse ē igit̄ ut qui ad officiū p̄dicationis excubant.
a sacre lectionis studio n̄ recedant. Ad hoc nāq; uoces ēē in circulis archę sēp iubent̄.
ut cū portari archā oportunitas exigit̄. de intromittendis uocib; portandi tardi
tas nulla generet̄. Quia uidelicet cū spiritale aliqd a subditis pastor inquirat̄. igno
minio sū ualde ē. ut tēquęiat discere. cū quęstionē debet enodare. Circulis archę sy
deris uoces inherant. ut doctores sēp in suis cordib; eloquia sacra meditant̄. testam̄ti
archā sine mora eleuent. si quicqd necesse ē p̄tinē doceant. Unde bene prim̄ pastor eccl̄e
pastores ceteros admonet dicens. Parati sēp ad satisfactionē. de ea quę in nob̄ ē spe. de si
apte dicat. Et ad portandā archā mora nulla p̄pediat. uoces a circulis nūquā recedat̄. Sc̄i uiri dñi p̄sumt
n̄ in se potestate or
dinis s̄ equalitate
editionis adtendat̄

Ne p̄cē gaudeant hominib; s̄ p̄desse. Sciant enī qđ antiqui patres n̄rī n̄ tā reges hominū
quā pastores peccorū fuisse memorant̄. Cū noꝝ dñs filius q; ei p̄diluuiū diceret. crescite &
multiplicamini. & implete terrā. statim subdit̄. Et terror ur̄ ac tremor. sit sup̄ cuncta ani
malia terrę. Homo quippe animalib; imitationabilib; n̄ aū ceteris hominib; natura p̄lat̄ ē.
deirco ei dī. ut ab animalib; & n̄ ab homine timeat̄. quia c̄tra naturā sup̄bire. ē abq̄li
uelle timeri. Cuncti qui p̄sumt. n̄ in se potestate debent ordinis sed equalitatē pensare ē
ditionis. Nā sic p̄fati sum̄. antiqui patres n̄rī pastores peccorū & n̄ reges hominū fuisse
memorant̄. Necesse ē ergo ut rectores a subditis timeant̄. q̄ndo ab eis dñm minime time
re dep̄hendunt. ut humana salti formidine peccare metuant. qui diuina iudicia n̄
formidant. Nequaquā p̄positi subditōꝝ timore sup̄biant. in quo n̄ suā gl̄am sed subditōꝝ
iusticiā quęrant. In eo aū qđ metū sibi a p̄uerse uiuentib; exigunt. quasi n̄ hominib; sed

adsumam^{us} helū fortē. ut int^{er} nos & auditoris nrī animū inueniam^{us} hanc postmodū fortē
 muntione. Tunc enī hunc murū ferreū inuenturi sum^{us}. si nē eū fortit^{er} tenem^{us}. uide
 licet docendo. custodiendo. suadendo. increpando. mulcendo. terrendo. aliq^undo uero
 & seuerius agendo. De q^u seueritate p^{er} ehechiele recte subdit^{ur}. Et obfirmabis faciē tuā
 ad eā. & erit in obsidione. Qd ē obfirmare faciē ad hierusalē in latere descriptā. nisi
 ut ei animę cui celestis pacis uisionē doctor denuntiat. si adhuc eā infirmari insui
 actib^{us} cōspicit. remissiorē & clem̄iorē se minime ostendat. Scriptū ē. Filie tibi sum.
 serua corpus illarū. & nō ostendas faciē tuā hilarē ad illas. Infirmę q̄ppe animę atq^{ue} ad
 appetitū mundi deditę. aliq^undo melius ex seueritate seruant^{ur}. ut obfirmata facies. id ē
 p^{er} seueritatis custodiā ab omī spe fribule remissionis obducta incōstantē animā tēat.
 atq^{ue} a delectatione utriq^{ue} distractionis uigore cōstringat. Qd cū a doctore agit^{ur}. semp
 necesse ē ut dulcedo & humilitas in corde teneat^{ur}. q̄tinu^s & multū amet. & nūquā cōtra
 eū p^{er}elationē supbiat. Cui tam amorē suū & humilitatē p^{er} utilitate ei^{us} p^{er}dere recusat.
 Cūcūdat doctor auditoris animā. cū omē qd in hac uita agit^{ur}. tēptationū laqueos ad
 poni posse denuntiat. ut dū ubiq^{ue} sit mens pauida. ubiq^{ue} circūspecta. q̄nto timidior
 tanto uigilantior uiuat. Ipse nāq^{ue} helus rectitudinis dū inquietudine mentē agi
 tat. ei^{us} max^{ime} aciē obscurat. ut altiora in cōmōtione nō uideat. quę bene prius tranquilla
 cernebat. sed inde subtili uis ad altare ducit^{ur}. unde ad tēpus ne uideat reuerberat^{ur}. Hā ip
 sa recti emulatio. p̄terna post paulolū in tranquillitate largius aperit. quę hic interi
 p^{er} cōmōtionē claudit. & unde mens turbat^{ur} ne uideat. inde p̄ficit ut ad uidendū uerius
 clarescat. Sicut infirmanti oculo cū colliriū mittit^{ur}. lux penitus negat^{ur}. Sed inde eā
 post paulolū ueracit^{er} recipit. unde hanc ad tēpus salubrit^{er} amittit^{ur}. Nūquā cōmōtio
 ni cōtemplatio iungit^{ur}. nec p̄ualet mens p̄turbata cōspicere. ad qd uix tranquilla ualet
 inhare. q̄a nec solis radius cernit^{ur}. cū cōmōtę nubes celi faciē obducunt. nec turbatus
 fons respicientis imaginē reddit. quā tranq̄llus p̄pria ostendit. q̄a quo ei^{us} unda palpitat.
 inde speciē similitudinis obscurat. Cū p^{er} helū animus mouet^{ur}. curandū summo p̄e ē ne
 hec eadē quę instrum̄to uirtutis adsumit^{ur}. m̄ti ira dominet^{ur}. nec domina p̄eat. s^{ed} uel ut
 ancilla ad obsequiū parata a rationis tergo nūquā recedat. Tunc enī robustus cōtra uitia
 erigit^{ur}. cū subdita rationi famulat^{ur}. Quantū libet ira ex helo rectitudinis surgat. inmode
 rata mentē dilacerat. rationi p̄turi seruitute cōtēpnit. & tam^{en} impudentius dilatat. q̄nto
 in patientię uitioq^{ue} uirtutem putat. Necesse ē ut hoc ante om̄ia q^u helo rectitudinis mo

38

Melius ē sperare in dño. quā sperare in principib; Numquā uinū redoleas.
 ne audias illud philosophi. hoc non ē osculū porrigere. sed ppinare. Vino.
 lentos sacerdotes apostolus damnat. & uetus lex pphibet. Qui altario serui
 unt. uinū & sicera non bibent. Sicera hebreo sermone omnis potio nūn
 cupat. qua in ebriari potest. siue illa quę fermento conficit. siue pomo
 rū suco. aut faui decoquunt in dulce. & barbarā potionē. aut palma
 rū fructus exprimunt in liquore. coctisq; frugib; aqua pinguior co
 lorat. Quicqd inebriat & statū mentis evertit. fuge similiter sicut ui
 nū. Nec hoc dico. qđ di creatura anobis dānetur. Siquidē & dñs
 uini potator ē appellatus. Cū timotheo dolenti stomachū modica ui
 ni sorbitio relaxata ē. Sed modū etatis & ualitudinis pro corporū
 qualitate erigimus in potando. Qđ si absq; uino ardeo. & adolescentis
 inflāmor calore. & tenuato sanguine succulento ualidoq; sū corpo
 re. libentē cauebo poculū in quo ueneni suspitio ē. Pulcre dicitur
 apud grecos. sed nescio utrū apud nos ^{ue} resonet. Linguis uent. n̄ gignit sen
 sū tenuē. Tantū tibi ieiunior impone. q̄ntū ferre potes. Sint tibi ieiunia
 pura. casta. & n̄ supstitiosa. Adpdest oleo n̄ uesci. & molestias quasdā difficulta
 tesq; ciborū petere. Carigal. piper. nuces. palmarū fructus. simila. mel. pistatia.
 tot hortorū cultura uerat. ut cibario n̄ uescam pane. Audio preterea quosdā cōtra
 rerū hominūq; naturā aquā n̄ bibere. nec uesci pane. sed sorbitiunculas delica
 tas. & cōtrita olera. betarūq; sucū n̄ calice sorbere sed conca. fortissimū ieiuniū
 ē aqua & panis. Sed q̄a glām n̄ habet. & om̄s panē & aqua uiuim. q̄si publicū
 & cōmune ieiuniū n̄ putat. Caue ne hominū rumusculis aucuperis ne in
 offensa di ppter laudē cōmites. Si adhuc inquit apls hominib; placere xpi
 seruus n̄ esse. Desiunt placere hominib; & xpi factus ē seruus. P bonā & malā famā
 a dextris & a sinistris xpi miles gradit. nec laude extollit. nec uituperatione fran
 git. n̄ diuitiis tumet. n̄ cōtrahit paupertate. & leta cōpñit & tristia. P diē sol n̄
 urit eū. neq; luna p noctē. Nolo te errare in angulis platearū. ne rectū iter
 p̄cū tuarū. frangat aura popularis. Nolo te dilatare fimbrias. & ostentui habe
 re filacteria. & cōscientia repugnante pharisaica ambitione circūdari. Inde
 pendet euangelū. inde pendet crux & pphete. fidelis mecū lector intellegis

canorū. Quid ergo facio int̄ illos qui parant me reprehendere & dentes in me ducere.
Si suscepero hereditates eorū q̄ filios suos irati exheredant. iterū qd su facturū eis quib;
carito & nolunt saltare. qui dicunt. ecce quare nemo donat eccl̄e hypponiensi ali
quid. Ecce quare nēa faciunt q̄ moriunt̄ herede. Quia ep̄s augustinū de bonitate sua
laudando enī mordent. labiis mulcent. & dentē figunt. donat & totū n̄ suscipit pla
ne suscipio. It̄cor me suscipere oblationes bonas. oblationes sc̄as. Si quis aū nascitur
in filio suo. & morietur exheredat eū. si uiueret n̄ culpācare. n̄ci filiū reconciliare
deberet. Quomodo ergo cū filio suo uolo ut habeat pacē. cui appeto hereditatē. Sed
plane si faciat qd sepe hortatus sū. unū filiū habet. putet xpm̄ alterū. Duos habet.
putet xpm̄ tertiu. Decē habet. undecimū faciat & suscipio. Quia ergo feci hoc in
quib; dā reb; iā uolunt bonitatē meā ut cōmendatōne fame meē in aliud uertere.
ut in alio modo me reprehendant. quia oblationes deuotoꝝ hominū nolo suscipere.
Considerent quā multa suscepī. Qd opus ē ea numerare. Ecce unā dico. filii iuli
ani hereditatē suscepī. Quare. quia sine filiis defunctus ē. Bone facti. id p̄fati
hereditatē suscipere nolui. n̄ misericordia. s; timore. Nauiculariā nolui
ēē eccl̄iam xpi. Multi sūt quidē q̄ etiā de nauib; acq̄runt. tam una tēpta
tio si esset. si urret nauis. & naufragaret. homines ad tormenta daturi era
mus. ut de sub ūsione nauis scdm̄ cōsuetudinē quererēt. et torque
rent a iudice q̄ essent defluctib; liberati. s; n̄ eos darem. nullo enī pacto
hoc facere deceret eccl̄iam. Oris ḡ fikale p̄solueret. s; unde p̄solueret. enthecā nobis
habere n̄ licet. H̄ ē ep̄i seruare aurū. et reuocare ad se mendicantis manū. coti
die tā multi petunt. tā multi gemunt. tā multi nos inopes int̄ pellant. ut
plures tristes relinquam. q̄a dare omnib; n̄ habem. H̄ ḡ habem enthecā. P̄t
naufragiū ḡ hoc uitando feci. n̄ donando. Nemo ibi me laudet. s; nemo et uitu
peret. Plane q̄ndo donauī filio q̄d iurāt pat̄ moriens abstulit. benefeci. laudent
q̄ uolunt. parcant q̄ laudare nolunt. Qd plurib; fr̄s mei. Quicūq; uult exhereda
to filio herede facere eccl̄iam. querat alterum q̄ suscipiat. n̄ augustinū. immo dō
ppetio neminē inueniet. Quā laudabile factū sc̄i et uenerandi ep̄i aurelii car
thaginensis. qm̄ impleuit om̄s q̄ sciunt hoc laudib; dī. Quidā cū filios n̄ haberet. neq;
speraret. res suas om̄s retento sibi usu fructu. donauit eccl̄e. H̄ati sūt illi filii. et red
didit ep̄s. nec opinanti quē illi donauerat. In potestate habebat ep̄s n̄ reddere. s; iure

VIA SCORV PATRV SVpra NOTATę SENTENTIE DOCEHT

clericos n̄ diuitiarū sectatores esse. nec res ecclesiarū inofficiose ac
cipe re. n̄ abreputauimus n̄nulla capitula libri psperi ad mediū ex
empli causa deducere in q̄b; ita legit̄. Qui eccl̄ę seruiunt. & ea q̄b; opus
n̄ habent aut libent̄ accipiunt aut exigunt. nimis carnalit̄ sapiunt. Itē
ibi. Satis q̄ppe indignū ē. si fidelis & operosa deuotio clericorū pp̄t stipen
diū seculare p̄mia sēpterna cōtēpnat. Itē ibi. Si pp̄t hoc n̄ uult sua relin
quere ut habeat unde uiuat. ut qd accipit unde rationē reddat. utquid
peccatis alienis sua multiplicat. His igit̄ & ceteris sc̄q̄ patrū dictis diligēt
animaduersis. studeant necesse ē clerici. in accipiendis ecclesiasticis sūptib;
suū uitare periculū. P̄inde q̄ & suas & eccl̄ę habent facultates. & utilitatē
eccl̄ę aut interius aut exterius cōferunt. accipiant in cōgregatione cibū
& potū & partes elemosinarū. & his cōtenti sint. ne plus accipientes pauperes
grauare uideant̄. ppendentes sementiā psperi q̄ dicit̄. Qui sua possident.
& dari sibi aliqd uolunt. sine grandi peccato suo. unde paup uicturus erat
n̄ accipiunt. Hi uero q̄ nec suis reb; habundant. nec eccl̄ę habent possessio
nes. & magnā utilitatē eccl̄ę cōferunt. accipiant in canonica cōgregatione
uictū & uestitū. & elemosinarū parte. q̄a de talib; ita in libro psperi scribi
tur. Clerici q̄s uoluntas aut natiuitas pauperes fecit. in cōgregatione uiuentes
necessaria uitę accipiant. q̄a. ad ea accipienda n̄ cos habendi ducit cupidi
tas. s̄ cogit uiuendi necessitas. Porro si tales fuerint q̄ nec suas nec eccl̄ę uelint
habere possessiones. horū necessitatib; p̄uidentissima gub̄natione de facultatib;
eccl̄ę debent subuenire p̄lati. adtendentes illud psperi. qd̄ habet inquit eccl̄a
cū om̄ib; nihil habentib; cōmune habet. Sed & illq̄ curā nihilominus gerere
debent. q̄s aut infirmitas aut senectus aggrauat. q̄s etiā constat olī in utili
tatib; eccl̄ę desudasse.

ol̄et in p̄lexis & canonicis

congregationib; inrationabilit̄ atq̄ indiscrete fieri. ut n̄nulli clerici q̄ &
diuitiis affluunt. & aut parū aut nihil utilitatis eccl̄ę cōferunt. maiore ceteris
diuinū strenue pagentib; officiū annonā accipiant. cū hoc ita fieri debere
nusquā nec in auctoritate scripturarū. nec in traditionib; sc̄q̄ patrū possit q̄

simi imitentur factum. Scilicet ut adhibita magne discretionis cura. quid cuiq; congruat. quid
ue conueniat. adhibeant. Hoc summo opere ppendentes. ut iuxta quantitate uulnerum
exhibeant fomenta curationum. quatenus nec alteri dent quod noceat. nec alteri sub
trahant quod iuuat. Omissis q; his quq; etati delinquenti parcendum non e. sed po
tius iuxta salomone. eorum latera ne indurescant. uirgis assidue tondenda sunt. qua
tit erga tondenda sunt. qualiter erga ceteros delinquentes iuxta auctoritate diuina.
& scq; patrum exempla. traditionesq; id fieri oporteat. strictim breuitq; ostenda
tur. Siquis fr incongregatione canonica constitutus. horas canonicas frequentare
neglexerit. eccliamq; non religiose sed pompaticce ut in compositis intrauerit. &
opus di negligenter exequitur fuerit. ad conlationem ^{uenire} distulerit. obedientiam am
gistris sibi iniunctam agere recusauerit. in legendo. ut cantando. ut in ceteris ecclasti
cis disciplinis. iuxta uires studium non exhibuerit. ad mensam non necessitate
sed uitio tarde occurrerit. ecclaustris sine licentia exierit. plicentiam u egressus
extra constitutum sibi placitum moras fecerit. In plateas ire aut in uiuis residere temp
tauerit. In dormitorio aliquid indecens. aut inhonestum uerbis aut actib; ppe
trauerit. aliubi nisi in dormitorio cum ceteris absq; causa in euntabili dormire psump
serit. Fratrib; caritatis officio obedienter seruire neglexerit. Discordiam quam dicente
scriptura anima di detestat int frs seminauerit. & huic institutioni contumax
aut supbus aut murmurans. seu in aliquo contrarius exstiterit. & cetera huius
cemodi agere temptauerit. hic primo scdm dnu pceptum. non solum semel
et secundo ac ticio. quin immo crebrius admoneat. Et si his admonitus admo
nitionib; n cesserit. publica oburgatione corripiat. Quod si & his renusus fue
rit. ceteris sibi alimentis interdicit. pane tantum usq; ad dignam satisfactionem utat
& aqua. Si u nec sic se correxerit. separet a mensa. et a societate fratrum in
choro psallentium remoueat. Et seorsum in loco huiuscemodi negligentib;
a platis constituto stare cogatur. ut saltim rubore sequestrationis emendet.
Dein si his modis correptus incorrigibilis extiterit. & etas p miserit. quia
iuxta salomonis uoce. stultus uerbis n corrigit. Congrua ei uerberum adhi
beat castigatio. quib; ut pote filius uerberet. Quatenus secundum beati grego
rii sententiam. qui iubentis uerba n audiunt. uerberib; admoneant. ut ad
bona desideria poene trahant. quos pma n inuitant. Ceterum stultus fuerit

simi imitentur factum. Scilicet ut adhibita magne discretionis cura. quid cuiq; congruat. quid
ue conueniat. adhibeant. Hoc summopere ppendentes. ut iuxta quantitate uulnerum
exhibeant fomenta curationum. quaten⁹ nec alteri dent quod noceat. nec alteri sub
trahant quod iuuat. Omissis q; his quę etati delinquenti parcendū non ē. sed po
tius iuxta salomone. eorū latera ne indurescant. uirgis assidue tōdenda sunt. qua
lit⁹ erga tōdenda sunt. qualit⁹ erga ceteros delinquentes iuxta auctoritatē diuinā.
& scē patrū exempla. traditionesq; id fieri oporteat. stric tim breuitq; ostenda
tur. Siquis fr̄ in congregatione canonica constitutus. horas canonicas frequentare
neglexerit. ecclām q; non religiose sed pompatice ut in compositis intrauerit. &
opus dī neglegent⁹ exequit⁹ fuerit. ad conlationem ^{uenire} distulerit. obedientiā am
gistris sibi inunctā agere recusauerit. in legendo. ut cantando. ut in ceteris ecclāsti
cis disciplinis. iuxta uires studium non exhibuerit. ad mensam non necessitate
sed uitio tarde occurrerit. eclaustris sine licentia exierit. plicentiam ū egressus
extra constitutū sibi placitū moras fecerit. In plateas ire aut in uiuis residere temp
tauerit. In dormitorio aliquid indecens. aut inhonestum uerbis aut actib; ppe
trauerit. aliubi nisi in dormitorio cum ceteris absq; causa in euitabili dormire psump
serit. Fr̄ib; caritatis officio obedient⁹ seruire neglexerit. Discordiā quam dicente
scriptura anima dī de testat⁹ int⁹ fr̄s seminauerit. & huic institutioni contumax
aut supbus aut murmurans. seu in aliquo contrarius exstiterit. & cetera huius
cemodi agere temptauerit. hic primo scdm dñi pceptum. non solum semel
et secundo ac tēcio. quin immo crebrius admoneat⁹. Et si his admonitus admo
nitionib; n̄ cesserit. publica ob uirgatione corripiat⁹. Quod si & his renusius fue
rit. ceteris sibi alimentis int̄dictis. pane tantū usq; ad dignā satisfactionē utat⁹
& aqua. Si ū nec sic se correxerit. separet⁹ a mensa. et a societate fratrū in
choro psallentiū remoueat⁹. Et seorsum in loco huiuscemodi neglegentib;
a p̄latis constituto stare cogatur. ut saltim rubore sequestrationis emendet.
De in si his modis correptus incorrigibilis exstiterit. & etas p miserit. quia
iuxta salomonis uocē. stultus uerbis n̄ corrigit⁹. Congrua ei uerberum adhi
beat⁹ castigatio. quib; ut pote filius uerberet⁹. Quaten⁹ secundū beati grego
rii sententiā. qui iubentis uerba n̄ audiunt. uerberib; admoneant⁹. ut ad
bona desideria poene trahant. quos p̄mia n̄ inuitant. Ceterū si talis fuerit

nulli p̄cā nisi p̄licentiā pateat aditus intrandi aut exeundi. Cui etiā obseruan-
dū ē. ne eis quib. cordi ē plus otii uacare. quā diuinis obsequiis incubare. foras
euagandi locū p̄beat. & eorū nugarū qđ nefas ē particeps fiat. Debet p̄tēa quosq.
aduenientes cū karitate suscipere. & priori aduentū causāq. eorū nunciare. Ex
pleto nāq. uesp̄tino & cōpletorio officio. obseratisq. portis. clauē earū idē portarius
ei q̄ uicē p̄lati tenet asserat. ut nulli horis incōpetentib. intrandi aut exeundi in-
neat facultas. Quas etiā ab eodē incrastinū tēpore accipiat cōstituto. Si ū inobe-
diens atq. p̄teruis idē reptus fuerit portarius. sicut de aliis ministris negligen-
tib. superius dictū ē iudicet.

PORTET CLAVSTRA CANONICORū ITA DILIGENT̄ CUSTODIRI. VT GREX
dn̄icus frat̄na cōcordiā fruatur pace. Et si quēlibet p̄lat⁹ aut q̄ ei uicē fungit⁹
aut forte quēlibet aliū spiritualis fr̄ intra claustra q̄pp̄iā inhoneste agentē aut ext̄
inbiuiis & plateis otio uanisq. cōfabulationib. uacantē reppererit. p̄mo secreta
admonitione cū corripiat. Et post si necesse fuerit corā fratrib. idē neglegens
acrius iudicet. ut deinceps em̄dat⁹. in melius p̄ficiat. Feminis nāq. n̄ solū in
mansionib. & claustris canonicorū prandendū aut requiescendū n̄ est. quin potius
nec in ea intrandi excepto in eccl̄a. ulla ē tribuenda facultas. Quia ualde hoc
asc̄is patrib. legit̄ inhibitu. Si qđ uero karitatis officio illis adtribuendū ē. extra
claustra cōstituatur locus. in quo id accipiant. Nullus tam fratrū nisi testē corā fuerit
loquat⁹. Qui ū secus quā p̄missū ē agere tēptauerit. ita seuerit̄ a p̄lati & magistris
corrigat⁹. ut ceteris ne qđ tale agere p̄ceptum. exemplo correctionis sibi exhibite
terrore incutiat.

QUAM QVAM A SC̄IS PATRIBVS IN
SUPERIORIBVS HVIVS LIBELLI PARTIBVS SATIS SIT
dilucidatū qualiter clerici uiuere debeant. adco ut qui hęc quę superius cōphensa
sūt sedula meditatione p̄legerit. p̄spicue in his repperire ualeat qualis ei debeat
ēē fidei deuotio. actiū morū q. exornatio. ac diuinorū cultū exsecutio. p̄pter
plerosq. tam simplices min⁹ q. capaces hęc stricti breuit̄ q. replicanda p̄necessariū
duxim⁹. ut qui hęc aut legere aut forte ab aliis lecta plene intellegere ne-

1. Verzeichniß der Kirchengeräthe des Klosters Reichenau im 9. Jahrhundert.

... et dimidiam.

Item calix i argenteus deauratus, pensat lib. i et dimidiam. patena ejusdem calicis argentea deaurata pensat unc. vii.

Item calix argenteus deauratus, pensat unc. vii et dimidiam. patena argentea ipsius calicis deaurata, pens. unc. iii et dimidiam.

Item calix argenteus deauratus sine patena, pens. unc. vi. [patena argentea appendens unc. vi sine calice].

Item calix argenteus, pens. lib. ii. patena ejusdem calicis argentea pens. lib. i et unc. v ii.

Item calix argenteus appendens lib. i et unc. iii. patena ipsius calicis argentea appendens lib. i et unc. iii.

Item calix argenteus appendens unc. xi. patena ejus argentea appendens unc. viii et den. vi.

Item calix argenteus appendens unc. vii. patena ejus argentea appendens unc. iii et dimidiam.

Item calix i de auricalco imperfectus. [flascha argentea appendens libram unam. patena argentea appendens unc. vi].

In summa calices argentei inter majores et minores xii. et patenae eorum argenteae xii.

... cum auro porto parata¹.

Pallas² tremidinas³ ii. pallas lineas mediocres sirico⁴ paratas xvi. palla linea grecisca⁵ i, sirico intertexta. item pallas lineas greciscas ii, cum auro porto paratas. item palla linea i polimita⁶, et ipsa cum auro porto parata. palla i linea veneti⁷ coloris cum sirico.

Summa earum: lineae pallae xxviii, tremidinas ii.

Uuindas⁸ lineas grandes ad altare sanctae Mariae iii. Ad ipsum altare fanones linei grandes et boni cum sirico parati iii. Corporales linei grandes et boni iii, unus ex eis lenis⁹ et duo polimiti. Corporales linei minores xvi.

Brandeus¹⁰ i, crocei coloris, habet longitudinis cubitos xiiii. Item brandeus i purpurei coloris, habet in longitudine cubitos iii et in latitudine cubitum i.

... zia¹¹ i de storacio¹², habet longitudinis cubitos iv et latitudinis pene cubitum.

Tribucas¹³ de sirico ii polimitas.

¹ Mit Goldborten geschmückt. ² Altartücher. ³ Von Drillich. ⁴ Mit

Seide verziert. ⁵ Von griechischer Arbeit. ⁶ Gebildet oder damascirt. ⁷ Ultramarinblau. ⁸ Alben oder Priesterhemden, gewöhnlich cuntes genannt. ⁹ Blatt gewoben, nicht gebildet. ¹⁰ Das Velum oder seidene Tuch für die Monstranz zu tragen. ¹¹ tapecia? ¹² Von gelblicher Farbe. ¹³ Schuhe für den festlichen Gottesdienst.

Das Uebrige fehlt. Hs. zu S. Paul in Kärnten Nr. 6, die eine Sammlung von Concilienbeschlüssen enthält und im 6. Jahrhundert geschrieben ist. Sie gehörte früher nach Reichenau, wie die Inschrift: Liber Augie maioris, der Einband und die alte Nummer Lxxiv beweisen, kam von Reichenau nach S. Blasien und von dort nach St. Paul. Obiges Bruchstück steht auf einem Vorsehlatt des 9. Jahrhunderts, das nur auf einer Seite beschrieben und oben abgeschnitten ist, daher Anfang und Titel fehlt. Das Eingeklammerte ist von anderer Hand. Das Silbergeschirr betrug 14 $\frac{1}{2}$ Unzen 16 $\frac{1}{2}$, nach unserem Münzfuß 592 Gulden 18 Kreuzer. Da jedoch nur 8 Kelche in dem Bruchstück verzeichnet sind und es 12 waren, so kann man den Geldwerth der silbernen Kirchengeschirre in runder Summe auf 888 Gulden anschlagen.

2. Zur Geschichte der Ortenau vom 11. bis 15. Jahrhundert.

Aus einem Kirchenkalender des ehemaligen Klosters Bonau in der Bibliothek zu Schlettstadt, aus dem 11. Jahrhundert.

In Sazbach¹ Burke de Obernchirchen² de uno manso 26 den. In Ongisbach³ Burcart de Rode de manso 4 sol. Bertolt de Cimber⁴ de una chübüze 15 den. In Walenwilre⁵ monachi de Omnibus sanctis⁶ de $\frac{1}{2}$ manso 33 den. (Dieser Posten ist nachgetragen von einer späteren Hand des 13. sec.).

Idib. Januar. Hezel episcopus obiit.

7 kal. Febr. Volcwinus laicus obiit, de Kielendorf⁷ 30 den. Argentinensis monetæ.

Kal. Mart. Albertus frater obiit, qui dedit curtim unam in hac insula⁸, persolvens unam unciam.

6 Id. Gerolt decanus ob. anno incarn. 1060.

8 kal. April. Heinrichus episcopus ob., qui turrim ecclesiae et aulam ligneam construxit.

6 kal. Mai. Albertus decanus ob.

15 kal. Jun. Consecratio ecclesiae facta ab Ottone episcopo, ad quam praepositus dedit mansum unum in Hirdinheim⁹ (Nachtrag aus dem 13. sec.).

8 Id. Jun. Hermannus ob., qui ecclesiam lateribus textit (12 sec.).

2 Id. Jun. Hartunc Argentinensis decanus, Honaugensis frater ob.

12 kal. Jul. Diezelin presbyter ob. de Biscovesheim¹⁰. sol. 1.

¹ Sasbach bei Achern. ² Oberkirch im Renchthal. ³ Dehnsbach bei Renchen. ⁴ Zimmern bei Appenweiler. ⁵ Wahrscheinlich Waltersweiler im Amt Offenburg. ⁶ Ehemaliges Kloster Allerheiligen bei Oppenau. ⁷ Vielleicht

Kühlendorf im Unterelsaß bei Sulz. ⁸ Honau lag auf einer Rheininsel bei Rheinbischofsheim. ⁹ Hürtigheim im Elsaß, Canton Truchtersheim. ¹⁰ Rheinbischofsheim oder Bischofsheim im Elsaß bei Rosheim. Die übrigen Monate fehlen.

Bischof Hegelo von Straßburg starb 1065 den 13. Jan.; die verschiedenen Angaben seines Sterbtages sind nach dieser ältesten Aufzeichnung berichtigt. Bischof Heinrich I starb 1190, nach dem Necrolog. Peris. bei Sammarthan. Gall. Christ. 5, 800. *Calendis April.*, was ebenfalls nach dieser Quelle berichtigt wird. Bischof Otto starb 1100 (den 3. August. S. mein. Anzeiger 7, 16). Vor diesem Jahre wurde also die neue Kirche zu Honau vollendet, Thurm und Nebengebäude erst zwischen 1181 und 1190. Der Dombchant Hartung von Straßburg kommt anderwärts nicht vor.

Folgendes sind Auszüge aus dem Copialbuch des Münsters zu Straßburg.

Abel zu Söllingen und Stollhofen im Amt Rastatt. Bertholdus quondam de Selingen, ejus filius Henselinus de Selingen, filia Metza et Gertrudis, cujus maritus erat Albertus dictus Rüst armiger de Stollhoven. Quondam Johannes de Selingen et filius ejus Johannes. Alle in einer Urkunde von 1346. fol. 45.

Abtei Gengenbach. Stephanus abbas monasterii in Gengembach 1394. f. 56.

Pfarrei zu Schertzheim im Amt Rheinbischofsheim. Jacobus de Maguncia rector ecclesie parrochialis in Schertzheim wird 1386 in einer Urkunde erwähnt. f. 36.

Pfarrei zu Rippenheim bei Lahr. Petrus perpetuus vicarius ecclesie parrochialis in Rippenheim. 1359. *ibid.*

Kaplanei zu Nonnenweiler im Amt Lahr. 1473. Redditus annui decem solidor. Argent. cappellanie ecclesie in Nunnenwiler ultra Renum. f. 69.

3. Breisgau. Einkünfte der Abtei Einsiedeln zu Riegel am Kaiserstuhl im 12. Jahrh.

Census in Riegol.

Waltherus dapifer quartam dimidiam carradam fo. de vinea (weggeschnitten) dimidiam carradam et de uno *manewerh windeltal* 4 amas. heres carradam de mansu Chünradi de Wilere ¹. Heinrichus de Etenhein ² carradam. Item Waltherus dapifer de curia juxta *bigarten* 5 amas. Rüdolfus de Mettingin dimidiam carradam. Berhtoldus de Alta strata 2 amas. Missebah 4 amas. Marcalcus amam. Illi *inne Riete* 3 carrad. et dimidiam. Allodium *Snidewines* carradam. Mansus Hessonis *anne Stollen* carradam. Mansus Leporis carradam. Henricus de Capella ³ carradas. Casearius dimidiam carradam. Domna

Anna de allodio Lütprandi 4 amas. Swébelin 5 amas. Scheleigen 10 carr. 20 mod. siliginis.

Isti denarii debentur in Riegol.

Wernherus de Herbosthein ⁴ 10 sol. pro carrada. idem 3 sol. in festo Georii et 100 pullos in festo Joh. Bapt. Galrei 4 sol. Illi de Rümelanc 6 sol. Perhtoldus de cimiterio 3 sol. in festo Georii. Hiltrat 1 sol. in festo Galli. Frater suus Ulricus solidum. Albertus marschalcus et Rüdolfus de Teningen ⁵ 5 sol. in festo Georii. Chünradus de Herdern ⁶ 2 sol. etiam tunc. idem 10 sol. in festo Galli. Albertus de Eberingen ⁷ sol. in festo Georii. Stocker 8 sol. Perhtoldus de Alta strata 4 sol. in festo Georii, et 3 sol. de alio feodo. idem 6 sol. in festo Galli. Judinta de Löffingen ⁸ quartum dimidium solidum in festo Georii. Waltherus dapifer quartum dimidium sol. etiam tunc. heres 3 sol. etiam tunc. Wernherus filius Anshelmi 3 sol. etiam tunc. Trenkelin 3 sol. etiam tunc. Wisegart quintum dimidium sol. in festo Galli. Linber . . . 5 sol. tribus denariis minus, etiam tunc. Selplon 7 sol. etiam tunc. Dux 5 sol. etiam tunc. Lupus 3 sol. Pistor 2 sol. Chünradus de Basilea 15 sol. Chünradus de Lütfridingin solidum. Chünradus filius cellerarii 3 sol. Johannes de Wizw(*ilere*) ⁹ 15 sol. in festo Georii. De curia domni Rüdolfi de Ilsenberk ¹⁰ 5 sol. Gerunk 15 sol. de tribus mansis in Nidingen ¹¹. Resch 5 sol. Dapifer 15 sol. de tribus mansis. Rüdolfus de E . . . tingen 5 sol. de mansu ibidem. Wernherus (*de*) Herbosthein 15 sol. de mansibus tribus. Dap(*ifer*) de silva 7 sol., de molendino libram. Advocatus de Regensperk 7 sol. in festo In Endingen *inne Riete* Johannes 9 sol. Chüno dives 11 sol. Albertus . . . suus in Totenchince 7 sol. . . . de curia capelle 9 sol. Erkenbertus (*de*) Ortenberk 7 sol. et 2 denarios. Henricus (*de*) Langungazze 15 sol. Eberhardus de orte 21 denarios. (Die übrigen 9 Zeilen erloschen.)

Aus der Hs. zu Einsiedeln Nr. 83 des 12. Jahrh. Bl. 112 auf den Rand geschrieben. Was cursiv in Klammern steht, habe ich ergänzt.

¹ Wahrscheinlich Wyhl bei Endingen. ² Ettenheim. ³ Kappel am Rhein bei Ettenheim. ⁴ Herbolzheim. ⁵ Ehningen bei Emmendingen. ⁶ Bei Freiburg. ⁷ Ehningen bei Freiburg. ⁸ Im Schwarzwald. ⁹ Weisweil bei Renzingen. ¹⁰ Nesenberg, lag unterhalb Breisach auf einer Rheininsel. ¹¹ Nidingen bei Donaueschingen.

4. Auszüge aus dem Necrolog des Marienstifts zu Erfurt, vom 13—16. Jahrh.

Januar. 2. Anno 1410 obiit Nicolaus de Nyhusin senior canonicus Sacri-fontis. — 14. Anno 1250 inventum est corpus dominicum in

F III. Nat scōr Aureliani. Victoris. Pastoris.

F Affr Annesi. felici. Diodoli. Valerij v. v. mod frummi.
Ingelrada laica o De Uirdenb solid 1. Gebba Inargersb. dimid

G Thesalonica nat scī Agapiti. Quintiniani.

A Affrica Victoris. marcellini. Niceti epi.

B Palestine Theodosij v. nat scōr fuagrii l Benigni.

C Mediolani deposit Ambrosii cō. Pauli.

Vocman Holueno o De Hansheim solid 1. Ge Zopbr o De Hensheim solid 1.

D Nat Claudiani. Martiani. Didimi. Quintini.

F Nicomedia firmi. Herenci. Donati. Timothei.

F Antiochia scōr Thimothei. Diogenis. Pelusi p̄bi.

G Affrica Macharii. Ammoni. Concess v. Pinnarii.

A In hmo nat .xii. uirginū. Maru. Helari.

Gezmanni laicus o Quadrantes iii. iust uini. solid 1. de Hansheim. Cynrad laic o.

B Alexandria nat scōr Apollonii. Saturnini. f. hechiel pph.

C Rome Leonis pp. alibi Salonis. Donini. Marimi.

D In asia nat scī Carpi. Rome Iulu epi. Henonis m̄r.

Abb. 135a

Ecc̃e nūq̃ dicit dñs. In aduēty dñi. Capta.
Metabo dauid germen iustū. & regnabit rex. &
sapiens erit. & faciet iudiciū & iustitiā in terra.
Scientes quia hora est. Cum nos de somno ad mat.
surgere. nunc enī ppior est nr̃a salus quā cū credi
dim. Nox precessit. dies aut̃ appropinquabit. Aliqd.
In dieb; illis saluabit̃ iuda. & isrl̃ habitabit confi
dent̃. & hoc est nom̃ qđ uocabunt eū. dñs iust̃ nr̃.
Erit in nouissimis dieb; preparat̃ mons dom̃s Aliqd.
dñi in uertice montiū. & eleuabit̃ sup colles.
& fluent ad eū om̃s gentes. Aliqd. Venite ascen
dam̃ ad montē dñi. & ad domū dī iacob. & doce
bit nos uias suas. & ambulabim̃ in semitis eĩ. quia
de syon exhibit lex. & uerbū dñi de hierusalē. Aliqd.
Non auferet̃ scripturā de iuda. & dux de femore
eĩ. donec ueniat qui mittendus est. & ipse erit
expectatio gentium. Aliqd.

Acc. 172a

resurrectionis ih̄u xp̄i dñi. & gratia
erat in omnibus illis. Alio.

Depponentes omnē malitiā. & omnē dolū. &
lationes. & inuidias. & omnes detractiones
sicut modo geniti infantes. rationabile
dolo lac cūcupiscite. ut in eo crescatis in salutē

Vos autē genus electū. regale sacerdotiū. Alio
÷ gens sc̄a. populus acquisitionis. ut uirtutes
÷ annuntietis ei. q̄ de tenebris uos uocauit in admira-

Omnē quod natū est Dom̄. bile lumen suū.

ex dō uincit mundū. Et hec est uictoria que uin-

cit mundū. fides nr̄a. Alio. **Q**uis ē autē q̄ uincit

mundū. nisi q̄ credit quō ih̄c ē filius dī. hic est qui
uenit p̄ aquā & sanguinē. ih̄c xp̄c. Alio.

Si testimoniū hominū accipim̄. testimoniū dī
maius ē. quō hoc est testimoniū dī qd̄ maius est.
quia testificat̄ est de filio suo. qui credit in filiū

22
Ingressus paulus in synagoga
bat iudeis iesum quoniā huius
dei. Paulus adhuc spirantem
et cedis in discipulos dñi. ac
principem sacerdotū. & per
epistolas in damascū. ad synagoga
si quos inuenisset huius uie uiros & mu-
lieres. uinctos pduceret in ierusalem.

Ego mater pulchre dilectionis. & timo-
ris. & agnitionis. & scē spei. in me grā
omnis uite & ueritatis. in me omīs spes
uite & uirtutis. Transite ad me omīs
qui concupiscitis me. & a generationib;
meis implemini. sps enim meus sup me
dulcis. & hereditas mea sup me & fauū.
memoria mea in generatione seculorū.

Absit m̄ gloriari nisi in cruce in inuentione. S.
CRUCIS.

Abb. 173a

q̄s dñe reple misericordia. ut per totū diē exul-
tantes. in tuis laudib; delectemur. *f. Colt*

Dñe d̄s qui ad principiū hui⁹ diei ad .i. in p̄uati dieb;. .
nos peruenire fecisti. tua nos salua uirtute.
ut in hac die ad nullū declinemus peccatū.
sed semp ad tuā iustitiā faciendā. nr̄a p̄ce-
dant eloquia. dirigantur cogitationes &
opera. *f. VERSUS IN CAPITULO.*

Pretiosa in conspectu dñi. Oros scōꝝ eius.
Isti & om̄s sc̄i intercedant pro nobis. ut me-
ream⁹ adiuuari ab eo. q̄ uiuit & regnat p̄ om̄ia.
Ds in adiut̄ meū intende. dñe adiuuandū. Ter.
Gta patri. k̄ yrriet. x̄ p̄cet. k̄ yrriet. **P**at̄ nr̄.
Respice dñe in seruos tuos. & in opera tua. & di-
rige filios eoꝝ. & sit splendor dñi d̄i nr̄i sup̄
nos. & opera manūū nr̄arū dirige super nos.
& opus manūū nr̄arū dirige. **G**ta patri. **O**k̄.

*A*mmue nob̄ dñe. ut animę famulę tuę remissione quā sc̄p̄ operauer̄ mererant p̄cipere

peccatorū.

Abb. 173 G

EXORZICOMUS SALIS ET AQVE IN DNICIS DIEB;.

EXORZIZO TE CREATURA SALIS P⁺ DM⁺ YHWH.
 P⁺ DM⁺ UERU. P⁺ DM⁺ SCM. P⁺ DM⁺ QUI P^{TE} HELISEUM
 prophetā in aquā mitti iussit. ut sanaretur
 sterilitas aque. ut efficiaris sal exorzizatus
 in salutē credentiū. & sis omnib; te sumentib;
 sanctas anime & corporis. & effugiat atq; disce
 dat ab eo loco quo aspersus fueris omnis phan
 tasia & neq¹ua uel uersutia diabolicę fraudis.
 omīsq; sps immundus adiurat². Te u¹ q⁺ uentur² ē.
 HMEHSā clementiā tuā om̄ps ALIA. OREM.
 etne d̄s humilit̄ imploramus ac petimus. ut
 hanc creaturā salis quā in usū humani generis
 tribuisti⁺ benedicere & sc̄ificare tua pietate
 digneris. ut sit om̄ib; sumentib; salus mentis
 & corporis. & quicquid ex eo tactū uel resp̄sū
 fuerit. careat om̄i immundicia. omniq; impu.

abcedo

dignat^r es dicens. uenite ad me omⁿes qui laborati
 & onerati estis. & ego uos reficiam. presta. ut hec uox
 inuitationis tue. ita eū conualescere faciat. quatin^{us}
 peccator^{um} onera deponens. & te qui dulcis es gustas.
 tua refectione sustentari mereat^r. & sic attestari
 de tuis ouib^{us}; dignat^r es. agnosce eū int^{er} oues tuas.
 & ipse te agnoscat sic ut alienū nō sequat^r. s; solu
 te. neq; audiat uocē alienor^{um}. s; tuā qui dicis. qui
 mihi ministrat. me sequat^r. Qui uiu^{is} & regnas.

S p^{ater} s^{an}c^te d^{eu}s omⁿip^{ot}ens. qui te d^{omi}n^um ac d^{omi}n^um A l i a .
 reuelare dignat^r es. immensā tue pietatis grām
 postulā^m. ut sic ubi uis spiras. sic & huic famulo
 tuo affectū deuotionis indulgeas. & quō tua sapi
 entia est condit^a. tua q^{ue}q; prouidentia gubernet.
 quē iuxta tibi cōsuetā grām. unctio tua de omib^{us};
 doceat. & p^{ro} m^{er}it^o cōcessionē beatissimi benedicti
 precipuū scē hui^{us} institutionis legislatore dedisti.

Lapide onichino litteras pfrici

elan p. i

auripigmenti p. iii. auri p. i. sed aurū p. duc di
ligenter in quantum poteris forficabis. Adice
argenti vivi p. i. aceti acerrimi p. i. omnia simul
comisce. tere in mortario diligenter Adice gum
mi et scribe. et dente splendifica
uripigmenti cui color sit auri p. ii. elidri p. i.
spuma argenti cui color sit auri p. i. Hæc cum
trivieris diffunde in uas. p. ea accipe laminas
aureas xxiii. ad quamquam quantum uoles exhs
tere in mortario mundo medicinali. Adice sal
modicum. et cum tibi apparuerit ut arena diligen
ter trita. Adice aquam puram et tere et abluere. ita ut
frequenter aquam effundas et aliam infundas. do
nec tibi aurum purum appareat. Tunc Adice de
super scripto medicamine quod sufficiat. et modicum
gummi tritum ita ut non sit glutinosum. in stilla
distillationis croci et omnia simul tere ut sit quasi
atramenti pinguedo. et recipe aut in concha aut
in utroque uas. Cumque scribere uis. primum ungue

4
lapide onichino. litteras pfrica

elan p. i.

13^r
auripigmenti p. iii. auri p. i. sed aurū p. duc di
ligenter inquantū poteris forficabis. Adice
argenti uuii p. i. aceti acerrimi p. i. omnia simul
comisce. tere in mortario diligenter Adice gum
mi 7 scribe. 7 dente splendifica
uripigmenti cui color sit auri p. ii. elidri p. i.
spuma argenti cui color sit auri p. i. Hec cum
trueris diffunde in uas. p. ea accipe laminas
aureas xxiii. ad quam quantū uoles exhs
tere in mortario mundo medicinali. Adice sal
modicū. 7 cū tibi apparuerit ut arena diligen
ter trita. Adice aquā purā 7 tere 7 ablu. ita ut
frequenter aquā effundas 7 alia infundas. do
nec tibi aurū purū appareat. Tunc Adice de
sup scripto medicamine qd sufficiat. 7 modicū
gummi tritū ita ut n̄ sit glutinosum. in stilla
distillationē croci 7 omnia simul tere ut sit q̄
atramenti pinguedo. 7 recipe aut in conca aut
in utreū uas. Cumq. scribere uis. primū ungue

e tricliniis hibernis

Paupimenta ut sine igne hieme tepeant
e generib; coloru

e norma inuentione

e Horologu instructione

In primo ergo quae principia ad architecturam pertine-
re debeant studiosè attendere cūuenit. omnia enī
pulchro decore ac uenusta utilitate fieri poterūt.
si antea huius artis peritus ordo discat. Archite-
ctura itaq; partes s̄. viii. Ordinatio. Dispositio.
venustas. Mensura. Distributio. Aedificatio. Col-
locatio. Machinatio. Ex his greci quinq; uoca-
bulis studiū architecturae eē docuerūt. Nā ordi-
nationē. τὰξιν. Dispositionē. διαθησιν. Venu-
statē & decorē. εὐρυθμίαν. Modulū & mensurā.
symmetriā. Distributionē. οὐκονομίαν appel-
lauērūt. Ordinatio ē ergo membrorū dispositio.
quae cōstat ex quantitate. quā greci ποσότηταν
vocant. Quantitas ē modus singulorū membrorū
inuerso respondens operi. Dispositio ē. ἀρτα

fabrice mirabilis e. Sed hoc miru in se habet. qd in
humore palationis spisse defixa. structura sup^a
se facta sine uitio seruat. Ulmus & fraxin in
omni opere cito flectunt. sed cu aruerint rigi
de sunt. & a bentudine incommisurabilis firmas re
cipiunt extensiones. Carpin in omni opere
tractabilis & utilis inuenit. Cupressus & pinus
ad mirandas habent uirtutes qd n cito pondere
curuant. pmanent qq. ad eterna duritate
Cedrus & iuniperus eandem habent uirtute & utili
tate. Sed qmodo de pinu resina manat. sic & ex
cedro oleu qd cedria dicit. quo relique res. t
otia libri si unguant. namq. tuncis aut carie
soluent. Multas itaq. templis ppt. eternitate
ex ea lacunaria facta. na folia ei cupressi
similia. nascunt maxime in creta & in africa
& in syria regionib. Juniperus v hoc in se habet m
ru qd ceptu diu continet igne. adeo ut si pru
ne ex ei cinere fuerint opte. usq. ad annu pdu
rant. Quocuq. v arbores ex parte meridiana
cedent utiliores er. ex parte au septentrionali

Alia zuri zonta & boni colores habent pessum. qui ex florib.
 est compositum.
 Flores neulacis qd̄ grece thapsia dr̄. alii cameleonta uocant.
 colliges & reponas. Deinde unguetum tuas exsapone deuncto
 sine calce. & defricas in man. tuas ipsos flores. & reponas in uaso.
 Post hæc iterū vinctis manib. exsapone eosde flores defricas du-
 tius. & iterū repones. Et ita facias donec ipsi flores cōsumantur.
 Post consumptione aut florū collecti confectione cooperi di-
 ligent in uase in loco calido donec ea uenēti coloris ee cognoscas.
 Cū aut uenēti coloris fuerit. propter illū nisi tantū cu panno.
 Deinde sume folia viridia de quatto exneruata. & decoque
 cū urina expumata donec soluant. p̄ folia. & tandiu coque
 quo ad usq. cōsumatur urina & pinguescat ipsa coctio. & dimitt
 te refrigerare. Deinde sume de florib. neulacis lib. iiii. de octo
 aut uatro lib. ii. & de cinnabarin dimidia ÷. & cōmiscens
 tere mundū. & tita coopit. mortario stare p̄mitte. Deinde
 ostreas diligent mundatas intus & foris. & locas a sordib. &
 limo. ponas in caccabo nouo. & decoque usq. ad puluerē. & refri-
 geratas. tere semoti diligent. tollens ex. p̄ puluere lib. i. &
 urin mundū mitte in alia urina dispumata. tereus diutius

donec turbet & uide
 mercurio cū sup dictis
 uaso nouo ad solē die
 ligent. & ponas in for
 exia & lazurin.
 Flores neulacis cū sapo
 na spumata & uase coop
 flua uuati infunde i
 cū frigidauerint eice c
 nerula. & tolles ex ip
 & rapaueris ÷. ii. & cō
 ÷ dimidia. & urin ÷ di
 diligent. & mittens in
 donec cōsumatur & pin
 fyrizantia.
 Flores neulacis infunde
 p̄ ductū ē. pone in alia
 neruians tere diligen
 in letamine donec fi
 lib. i. & de lassa decoq

Abili gironi in pla ciuitate ephesi. lex uetusta dicitur
 maioribz dura edicione. fuisse et nunguo estrata.
 Ne architectus cu publicu opus curandū recepit. polliceat
 quanto sumptui ad se futurū. tradita estimatione magis
 tūc bona eius obligant donec opus sit pfectū. Ne
 soluto dū cū dictū impensa respondat decretis et ono
 ribz ornat. Itē si n amplius quā quarta in opere esumit
 ad estimationē est adicienda. de publico pstat neq ulla
 pena tener. Cū ō amplius quā quarta in opere esumit.
 ex eius bonis ad pficiendū pecunia exigit. Vana dū
 mortales fecissent. ea lex etia. P. R. n modo publicis p etia
 priuatis edificis et cōstrata. Nāq n sine pena grassarent
 imperari. s q sūma doctrinarū subtilitate cent pruden
 tes. sine dubitatione pferent architectura. Neq patres
 familiarū incluerent ad infinitas sumptuum pfusiones. aut
 e bonis eicerent ipsiq architecti poene timore coacti.
 diligentius modū impensarū ratiocinantes explicarent.
 uti patres familiarū. ad id qd pparauissent seu paulo
 amplius adicientes edificia expederent. Nā q quadra
 ginta ad opus possunt parare si adicient centū habendo
 spem pfectionis delectationibz tenent. Quidū adice

gportis & plateis cōstituit. Ardarū eleeno ad proportionatē
 & usū cōmunē ciuitatis ē explicanda. Scilicet sacris foro reliq; q; lo
 cis cōmuni; & fieri mēna scdm mare. Arca ubi forū cōstituat. eli
 genda p;ime portū. Sinlū mediterraneo in oppido medio. Scilicet
 ū sacris quāq; deq; maxime intus la ciuitas uidet. cōtentioni &
 uinori & minerie in excelssimo loco. unde mēnū maxima
 pars cōspiciat. Arce distribuāt. Mercurio lū. in foro. Aut etiā ut
 isidi & serapi. in enporio. Apollini patri q; libero. scdm theatrū.
 Herculi. in q;bus ciuitatib; n̄ sūt gīnasia neq; amphitheatra ad eū.
 Marti extra urbē s; ad eapū. Item q; ueneri. Ad portū. Id lū. aru
 sis haruspici; disciplinarū scripturis tra ē dedicatū extra
 murū ueneris uulcani martis fana deo collocari ut n̄ in ues
 cant in urbe adolecentib; seu matrib; familiarū ueneria
 libido uulcaniq; uis emētib; religionib; & sacrificiis euocata
 ab morte incendiōrū. s; edificia uideant. liberari Martis ū
 diuinitas cū sit extra mēna dedicata. n̄ erit intus ar
 migera dissensio. sed ab hostibus ea defensi abelli periculo
 cōseruabit. Itē ceteri. extra urbem loco quo nomine
 semp homines nisi p; sacrificiū necesse habeant. adire.
 cū religione castē sanctisq; moribus is locus debet tueri.
 Ceteris q; diis ad sacrificiōrū rationes. Aptē templis Arce
 sunt distribuendē. De ipsi; aut sacris s; libus facundis ade

eandem scriptam e regiones affricant & ita uille collocent
 Magnitudines earū admodū agri copulq; fructuum coparent
 Hortes magnitudinisq; earū admodū v. numerū atq; quorū iuga
 bonū opus fuerint ibi dīfēra ita finant. In chorze culina
 qua calidissimo loco designet. Coniuncta autē habeat buuilia
 quā p̄sepia adfocū & orientis celi tēpore spectent. Ideo
 qd̄ boues lum̄ & igne spectando horridi n̄ fiunt. Itē agri
 colę regionū impetia n̄ putant oportere alia regione
 celi bouē spectare nisi ortū solis. Buuiliū autē debent eela
 titudines nec minores pedū denu nec maiores q̄ndēv lon
 gtaudo uti singula iuga ne minus pedes occupent septenos
 Balnearia nō cūiuncta sint culine. Ita enī lauacioni rustice
 ministratio n̄ erit longo torcular. Itē p̄ximū sit culine
 Ita enī ad olearios fructus comoda erit ministratio habeatq;
 coniunctā uinaria cellā habentē a septētrione lumina
 fenestrarū. Olearia autē ita ē collocanda ut habeat a
 meridie calidisq; regionib; lum̄. Non enī debet oleū
 congelari sed tēpore caloris extenuari. Vinaria enī
 cella cū aliunde quā a septētrione habuerit fenestra
 rū lumina qua sol calefacere possit uinū qd̄ erit in ea
 cella cōfusu ab calore efficietur imbecillū. Magnitu
 dines autē earū ad fructuū rationē & numerū doliōrū

Cū enī alia parte habuerit quē sol calefacere possit uinum
 qd̄ erit in ea cella cōfusu ab calore efficietur imbecillum

sunt si uide
 pedet uide
 & ita p̄
 uideat
 Ha sic erit ad p̄
 an duob; p̄
 denō. Omnia cō
 arte ne minus p̄
 bere. Cranaria si
 tra disponant. Ita
 refrigerata diu se
 & reliquas bestiol
 ne inuilla loca ca
 u enī iuncta p̄
 lia p̄sepia q̄ colloc
 lieme anni ferent
 pabulū capient
 p̄stina. Extra m
 tutiones. Siquē
 q̄ in urbanis sup
 ne rustice uide
 oportet curari.

[illegible]

flam

du nō gēst. ad postā. amacelloma. stochū. uā
 ex hū locū quō per tū. ex amacellū. Minu. x m
 diu in omibz pñt. indicat. quibz in locis percat.
 Ingredu. nō adia que euatit. gēneribz. mactauem
 rēp. curant. cōmūna. recipiunt. colorū pñt.
 iatē. pñt. pñt. pñt. pñt. pñt. pñt. pñt. pñt. pñt.
 in operibz magnas habet. necessitates. in tñ. nōt.
 que admodū p. parent. cerustrationibz. artitici. q.
 ad id. rep. ature. naq. edificat. locū. in laconici.
 xer. polit. mar. mox. tubulū. x. leungat. ante id.
 in fornaculā. habent. in laconici. nare. x. ei. pñt.
 nū. magna. diligētia. cō. pñt. nō. extra. disti.
 pñt. in. nare. res. in. colloca. Hanc. aut. ignis.
 potestas. ui. endo. coqu. emittit. pñt. in. vala.
 conicū. fuligine. quē. curā. parietē. x. cam. rē. in.
 uauit. ad. heres. et. inde. collectā. pñt. cō. pñt.
 x. gū. in. subactō. ad. u. sū. atram. libran. n. liquit.
 tē. d. lō. rē. g. lū. in. nū. ad. m. s. e. r. e. s. in. par. a. b. i. u.
 r. u. n. i. Si. a. u. h. e. c. o. p. i. e. r. i. t. u. e. n. n. i. p. a. r. a. t. e. r. i. a. n. e.
 c. e. s. s. i. t. u. b. e. r. i. t. a. d. m. i. n. i. s. t. r. a. n. d. u. n. e. r. p. e. s. t. a. t. i. o. n. e. m. o.
 r. e. r. e. s. r. e. t. i. n. e. a. t. s. a. r. m. e. n. t. a. a. u. t. i. e. d. e. s. i. b. i. d. i. e. c. o. s. u. t. a. m.
 Cū. c. a. r. b. o. n. e. s. e. r. u. n. g. u. a. m. d. e. i. n. d. e. i. n. m. a. g. i. a. r. i. o. c. u.

glutinū. r. e. a. m.
 m. i. l. l. i. s. N. a. r. r. i. t.
 n. a. c. e. t. u. e. n. t. e. e.
 m. i. t. u. a. m. i. n. i. s.
 u. i. n. o. p. a. r. a. b. i. n. i.
 d. a. h. i. t. u. i. n. i. t. a. r. i. e.
 m. u. n. i. f. i. r. m. e. n. t.
 m. i. t. s. a. c. i. n. d. u.
 h. a. b. e. a. d. m. i. n. i. s. t. r. a. n. d. u.
 n. i. a. d. e. o. s. u. b. u. l. i.
 r. e. s. c. i. p. r. u. s. i. m. u. t.
 g. u. i. n. e. g. l. o. m. e. r.
 e. s. s. i. c. i. u. m. x.
 p. o. n. u. n. t. i. n. a. u. r. e.
 e. a. h. a. r. e. n. a. a. b. i. g.
 c. o. a. r. i. u. n. t. i. n. i. s.
 e. t. a. n. b. i. d. u. c. e. d. u.
 s. e. c. t. u. c. e. r. u. l. e. o.
 a. s. h. a. b. e. u. i. l. i.
 G. l. e. b. a. s. i. l. i. c. h. o. r.
 a. u. t. a. c. e. r. o. e. x. t.
 D. e. c. e. r. u. s. s. i. e. r. u. g.

Ergo ex hac collatione una quidem principali lege pducitur.
 ut quattamsi loci uox uoci resubtra. Altera autem ut impleretur
 particulari sese ad finem uocis diuerse coniungant. videlicet
 ubi colon infinali rectore consistit. et in lateralibus consistit.
 id est in subsequendo aut in subsequendo. Verum ut in infinali
 tribus uox uoci ante euenire possit. Itaque quippe lex
 accedit. quatenus ubi membrum commixtis posterior infinalis
 usque rectore descendit. seu in alium expeditis lateralibus.
 suis organum inferius descendere non possit. quam in illius
 sonum qui ad finalis rectore fuerit subsequendo. Unde fit.
 ut plerumque haec lex testia primae legi aduersetur. & ob hoc ob
 stante longitudo non semper organum quattamsi regiones obtineat.
 Praeterea tres sedes sibi offert organum. ut sit organum medium.
 organum superius. & organum inferius. Medium organum circa
 finalis rectore morari. Organum superius. circa sociale et
 superiore. Organum inferius circa sociale et inferiore.
 Stant autem singula eodem legum iure. Et quod interdum ab defi
 cientibus naturalibus. spatium testia nat. secundum collati
 one abusu organum potest. At semper organum exigit. dili
 genti indesta in rostrata agnoscit honestissime sacris officiis
 Adhibetur

rior. et par. scilicet. ubi cap. et li. u. scilicet. i. o. c.
ia. p. a. s. e. h. b. e. y. l. o. n. g. u. i. t. u. d. i. n. s. I. t. e. m.
Si habuerit collum sup. stragula in circuitu pedis.
habet in alio collum sup. stragula. Si habuerit col-
lum in circuitu pedis. habet in alio collum sup. stragula.
quia. v. n. s. p. e. s. c. i. r. c. u. i. t. u. s. l. o. n. g. u. i. t. u. d. i. n. s. p. e. d. i. s.

AD ADORCAN
MENSURAM ET ORDINEM ORGANICI INSTRU-

menti qui scire uoluerit. necesse e. ut in primis octo fistu-
las ante oculos ponat. unus longitudo. & grossitudo. sim-
liter. Sicutamen ut in summate grossiores. In inferiori par-
te graciliores semper sint. Tunc accipiens prima. qua
longam & qua breue faciat illa. sup. potestati dimittit.
Sed p. p. t. secunda. diuidat prima sub iudic. fistula. in no-
uem partes. adde. secunda. octo partes. per secunda. fistula. diui-
dit in nouem. adde. tertia. fistula. octo partes. Per quarta
vero fistula. accipiat primum diuidens illa in quatuor
partes. adde. tres p. s. t. s. illas. quatuor fistulas. Sicut
semper in. v. s. t. s. a. quatuor. & sonantia. illi modo f.
ac p. m. fistula. & quatuor. quatuor. & sonantia. illi modo f.

thander. cu.
p. a. s. e. h. b. e. y. l. o. n. g. u. i. t. u. d. i. n. s. I. t. e. m.
ma. qu. v. o. c.
e. u. n. d. a. a. m.
n. n. e. t. u. r. l.
l. i. c. o. l. a. d. o.
v. e. r. u. f. i. s. t. u. l. a.
o. c. t. o. p. a. r. t. e. s.
d. i. u. i. d. e. t. q. u. i.
l. i. s. t. e. s. p. e. s.
o. c. t. a. u. t. v. i.
p. a. s. o. n. a. b. i. t.
f. i. s. t. u. l. a. p. a.
d. e. p. r. i. m. a.
v. o. c. e. t. s. i. c.
i. p. s. a. r. e. g. u. l.
M. e. n. s. u. r. a. d.
d. i. u. i. d. e. t. i. n. o.
o. c. t. a. u. t. s. i. c.
q. u. a. n. d. a. p. p. t.

rem ad quā gentē rep̄mendā exercitiū mox destinare debet.

Pharus alexandrinus sup. iiii. caneros sumit eos p passus .xx. sub
 m. refundita ē. Hoc namq. m. qm̄do tā magni caneri fieri
 possent. t̄ qm̄do de postari & infrangi valerent. q̄lta funda
 mēta cementicia de sup. h̄rere potuerunt. t̄ qm̄do sub aqua
 cementū stare ualeat. t̄ q̄re caneri infrangunt. t̄ q̄re n̄ lu
 bricant de sup. iacta fundamēta. In rhodo insula colossi.
 imago dēra c. xxx. vi. pedū fusilis facta. Hoc m. q̄lta
 tā immensa potuit molē fundi. t̄ facta erigi ut stare &
 xv. pedū mensura altior ē ista imago colossi. illa quae
 roma ē. Simulacrū bellere fontis ferreū cū arcu suo
 in smyrna ciuitate in aere suspensū nulla re unxi. s̄
 magnetis lapidis q̄ habet in arcu assumptione mirabili
 trahit. t̄ mēnsura eq̄perata c̄stitit. ē aū ponderis ei est
 matio. circa v. m̄lia librarū ferri. Theatru ē in era
 cly ciuitate marmoreū de monte ita sculptū ut om̄s
 collulae. mansiones. mur. etiā & antea bestiarū ex uno
 solidōq. lapide de facta uideant. Et nemo in gyro ip̄so
 tā secreta soluit cū alio loq̄ potest. ut n̄ ab om̄ib. audi
 at. q̄ in gyro ipsius x̄dificauit c̄stant.

brevis tempore maris e congreudo octauon
 partem aquae temperate salientis prestat
 aequinoctiales horas ab arietis per tauro
 & geminorum spatia ad summa canoni pun
 cta parit octavae foramen seu tympani
 uersationibus peragens & in altitudine in
 eo rediens uiribus extenuat ut & ita ter
 diufluendo dilata et morando spatia deef
 ficit horas in canoni signo solstitiales. Ac an
 tro cum proclinat & peragat per leonem
 & uirginem ad libras parit octavae pun
 cta reuertendo & gradum corripicndo
 spatia contrahit horas & ita pueniens
 ad puncta libras aequinoctialis rursus
 reddit horas per scorpionis uero spatia
 & sagittarii procliuus deprimens se fo
 ramen rediensque circumaccione ad
 capricorni partem octauam restitui
 tur celeritate salientis ad brumales
 horarum breuitates. Quae sunt in
 horologiorum descriptionibus rationes
 & ad paratus ut sint ad usum expecti

sedes eos de quibus quidam indicant. Corū autē cognata uti
 lē hominibus ad uia explicanda e pluribus sin
 gula paucorū uti exempla ponā quā reo
 gnoscere necesse huiusmodi honores por
 tere homines confitebunt. & primū platonē
 e multis ratione inactionibus utilissimis anam
 quē admodū ab eo explicata sit ponā. Locus
 autē ager paribus lateribus si erit quadrat
 eūq. oportuerit duplicare. q. op. fuerit gener
 numeri qd multiplicationib. nūmerū eo de
 scriptionib. linearū emendatis repperit. La autē
 ei rei hec demonstratio. Quadrat. loc. q. erit
 longus & lat. pedes denos. efficit. aree pedes c.
 si ergo op. fuerit eū duplicari pedū. c. lxx c. pa
 rib. lateribus facere. querendū erit quā ma
 gnū lat. ei quadrati fiat ut ex eo c. pedes
 duplicationib. aree respondeant id autē
 numero nemo potest inuenire. Nāq. si acun
 tū sit uenituri erunt multiplicati pedes cxxiiij.
 Si xij. pedes cxxij. Ergo quō id n. explicatur
 numero in eo quadrato longo & lato pedes x.
 quod fuerit linea ab angulo ad angulum

diagonis p. lū
 singula aree
 indit. loc. qd
 duo trigona
 diagonis fuerit
 numero quā
 duplicatio q
 subscriptū
 gonis norma
 ostendit & d
 ces uix adue
 emendatū d
 regulę tres
 etia pedes q
 alia alia si
 trigon def
 regularū fi
 parib. later
 habebit ped
 quantū aree
 pedib. long
 s que tant

huiusmodi horae exanalemma
 eos transuerse describuntur mensuraque linee columella
 signentur: eorum columna uersatilis perficitur ut in ad sigil-
 lum in gulamque quae in gula egrediens sigillum atten-
 dit huiusmodi columna uersatilis continetur suis cuiusque
 mensibus breuiter et circiter facere horarum suam
 etiam alio genere horologia hiberna quae anaporia di-
 cuntur perficiuntur rationibus his: horae disponuntur exur-
 gulis aeneis exanalemmatos descriptione ab centro dis-
 positis in fronte. In ea circuli sunt circumscripti mensura
 spatia finientes. Post has in gulis tympanum in quo de-
 scriptus et depictus est mundus signiferque circulus de-
 scriptusque ex duodecim celestium signorum sit figura
 et cuius de centro deformatio unum manus alterumque
 posteriori autem parti tympani medio axis uersatilis
 est inclusus inque coarctata mollis catena est inuo-
 luta ex qua pendet ex una parte phellos siue tympa-
 num qui ab aqua subleuatur altero equo pondere pel-
 li sacoma saburrati ita quantum ab aqua phellos sub-
 leuatur tantum saburre pondus infra deducens uersa-
 cem axis autem tympanum cuius tympani uersatio
 alias efficit uti maior pars circuli signiferi alias in

inuer fati
 etat. Na
 numeri ca
 horologiu
 translat
 centis pfo
 perfrideru
 & horaf. sic
 tra cent
 fertur ali
 tia metist
 & die rum
 admodum
 post fronte
 per fistula
 au affixu si
 castello in u
 includat ur
 se coarctat
 nu in maio
 Maioris au
 lex. punct

xpianu libere faceret : capitali
sententia dampnat' uia aurelia
forma traiana . & Iunior symphorianp
mentem & oculos tuos ad astra suspendo intormen

xli

fort
 ppu
 brui
 ficu
 cal
 fun
 tam
 inq
 fue
 ut
 reco
 G Rom
 Nea
 ex au
 alq
 Est su
 S q
 re u
 cem
 I Jac
 & di
 bul
 tud
 quac
 n est
 cal
 au
 &
 aspi
 men
 u
 & ne
 nich
 brada
 or
 que
 fast
 cum
 me
 Sal
 lam
 am
 pro
 nobis
 lud
 i
 con
 am
 onfi
 bul
 llis;

nis fi
 or fi
 unde
 can
 solu
 & asp
 mens
 u
 & ne
 nich
 brada
 or
 que
 fast
 cum
 me
 Sal
 lam
 am
 pro
 nobis
 lud
 i
 con
 am
 onfi
 bul
 llis;

& go
 id sal
 & n
 in
 & deg
 est
 om
 i m
 it q
 m
 de
 adit
 in
 fac
 ilun
 in
 nobis
 i
 qua
 m
 it
 sala

oqu
 um
 tuu
 ulas
 bus
 in
 ind
 not
 diu
 om
 i m
 it q
 m
 de
 adit
 in
 fac
 ilun
 in
 nobis
 i
 qua
 m
 it
 sala

facie
 re eru
 eue
 nta
 Tor
 est me
 um
 nta
 co
 a
 ator
 t
 Et
 a
 u
 no
 bulon
 ter
 que
 p
 fuch
 ruci
 abulubi
 ex
 tui
 tio
 e qu
 na
 her
 to

111.
dine · criminū multitudo. Herodes inquit tenuit iohannē. & al
ligans posuit in carcerem. & Pulchra
facie. V. Specie tua. Iohannes scola
uirtutū · magisteriū uite · scita
tis forma · norma iustitie · Virgi
nitatis speculū · pudicie titu
lus · castitatis exemplum · peniten
tie uita · peccatorū uenia · fidei
disciplina. Iohannes maior no
mine. ^{par} angelis legis sūma · euan
gelii satio · ap̄torū uox · silentiū
p̄phetarū · Lucerna mundi · p̄
cursor iudicis · xpi mediator.

tatis · & Hec est uirgo sap. V. Media · &
Adiuuabit eā. V. Dñs in medio. In. u. hoc. A
Iustus dñs · V. Posuisti dñe.

Et hic tant. datur incestui tra

Abb. 1996

14
ro fortis inuentus in infantia meruisti coro nam de ma
nu dñi . V

Illustrabat eum cum celestis sapientia & spiritali
bus gemis ornata simplicitas. A Resume constan
tiam fili timere non possumus mortem que sine
dubio pducit ad uitam alleluia . A Sursum co
suspende fili aspice illum qui regnat in celis . A Tu
uir symphoriane mente & oculos tuos ad astra
suspende alleluia alleluia . A Symphorianus
traditus ad coronam martyrii beata mater sua
uotum uouit deo. **cañ Reddet dñs merē**

A Sēs symphorianus extra murum ductus & a
sepulchro pstratus uotum uo domino.

Auxiliū tuū . In ii. vesē lūsti meo

A Beata augusta de muro sedule orabat dicens
dñe dñs respice filium meum quia romani am
putauerunt caput eius. **ORAT VI SVPA . A**

Innormenta fortis inuentus in infantia meruit

137
Althung comi
ti vidom de
diuersis vñibz

dine · criminū multitudo. Herodes inquit tenuit iohannē · & al
ligans posuit in carcerem. & Pulchra
facie · V. Specie tua. Iohannes scola
uirtutū · magisteriū uite · scita

ligauit uisus. hebuit intellectus.

aufugit auditus. R. Veni sponsa. V. Veni.

.11. **A**ur qd ēstet insensib; humanis.
quando pdit uirtutū magnitu

xpianu libere faceret: capitali
sententia dampnat' uia aurelia
forma traiana. & Iunior symphorianp
mentem & oculos tuos ad astra suspendo intermen

xli

Exul ab humano dūpellitur orbe iohannes

Et uicitur choici est. cernit regna soli
 Intrat ouans caeli dō dilectur in aulam
 Regis & alta throni gaudet adesse choris
 Hinc ubi subiectum sacralumina uergit in orbem
 Currere fluctu uagar. cernit ubique rotas
 Et babil ac soli mam mixtis configere castris
 Hinc atque hinc uicibus tela fugamque capi
 Sed nitentem sequitur miles qui candidus agnum
 cum duce percipi & regna beata polo
 S qua meur astanguis per tartara caeca maniplos
 Sub mergit flammis. peste fame que suor
 H uius que facies stadium & eor do uedu elli
 Ars que quae uepha lanx palma. t. arma forent
 P ande redum cu perem uerum fatalata peragrans
 Excerpti campis. germina pauca sacris
 C opia nepotior generat fastidia mensis
 conui uam aut tenuem. tanta parare uel
 N ostra tuis ergo sapiant si fercula labris
 Donanti lauder. da super astra dō
 S in alias animos tumen amplexatur amicor
 Quae cano corripient. pumice frange fero

Anno dñi 1588.

Exul ab humano dūpellitur orbe iohannes

omnibus Et uicitur choici est cernere regna soli

Genita quorundam francorum regum

Pippinus filius ansgisi dux francorum post mortem Pippinus.
 puolfaldi ducis parte austris regebat. optinu
 itque regnum francorum p annos xxxvii cum regib;
 hludouinco hitiberto & dagoberto. Morit^r an
 no secundo anastasia imperatoris. quic ab incarna
 tione dñi. dcexiii. Huius filius carolus ex alpheida
 qua post habita priore coniuge plidthrude du
 xit uxorem. sub honore maior domatus tenuit
 regnu francorum. annis xxxvii. Maur domatus

Post mortem pippini. plidthrud relicta eius iudu
 a. incomparabili odio contra karolu succensa.
 custodia cum publica obseruari iubet. Vnde ille
 diuino auxilio liberatus. primo certamine ctra
 ratboru regē fresonum pugnat. dum fortiter
 dimicat. magnu exercitus sui damnu csequit^r. LXXV.

Reginfredus maior domus. & hilpericus rex.
 cu exercitu fines colonensium & regiones
 rheno contiguas uastans. acceptisq. ab lidthruda
 muneribus reuertuntur. Reginfredus

Reginfredus & hilpericus rex municiaco die Boc xviii.
Vmnar

Gesta quorundam francorum regum

Pippinus filius arsgoti dux francorum post mortem
 puolfaldi ducis parte austrie regebat. optinu
 it regnum francorum annos xxxvii cum regib;
 hludouico hitiberto & dagoberto. Morit an
 no secundo anastasia imperatoris. quē ab incarnat
 tione dñi. dccxxiii. Huius filius carolus ex alpheida
 quā post habetā priore coniuge plithrude du
 xit uxorem. sub honore maior domus tenuit
 regnū francorum. annis xxxvii. Pippinus.
Maur domus

Post mortē pippini. plithrud relicta eius iudu
 a. incomparabili odio contra karolū succensa.
 custodia cum publica obseruari iubet. Vnde ille

diuino auxilio liberatus. primo certamine cōtra
 ratbotū regē fresonum pugnat. dum fortiter
 dimicat. magnū exercitus sui damnum ēsequit.

Reginfredus maior domus. & hilpericus rex.
 cū exercitu fines colonensium & regiones
 rheno contiguas uastans. acceptisq. ab lithruda
 muneribus reuertuntur.

Reginfredus & hilpericus rex transiit die

Gesta quorundam francorum regum

Pippinus filius ansgisi dux francorum post mortem ^{o. Pippinus.}
 uuolfaldi ducis partem austrie regebat. optinu
 it regnum francorum p annos xxxvii. cum regib;
 hludouico hitiberto & dagoberto. Morit an
 no secundo anastasia imperatoris. quē ab incarna
 tione dñi. dcxxiii. Huius filius carolus ex alpheidā
 quā post habita priore coniuge plichthrude du
 xit uxorem. sub honore maior domatus tenuit ^{Maur domatus}
 regnū francorum. annis xxxvii.

Post mortē pippini. plichthrud relicta eius uidu
 a. incomparabili odio contra karolū succensa.
 custodia cum publica obseruari iubet. Vnde ille
 diuino auxilio liberatus. primo certamine cū
 ratbotū regē fresonum pugnans. dum fortiter
 dimicat. magnū exercitus sui damnum ēsequit.

Reginfredus maior domus. & hilpericus rex.
 cū exercitu fines colonensium & regiones
 rheno contiguas uastans. acceptisq. ab lidthruda
 muneribus reuertuntur.

Reginfredus & hilpericus rex muincia die

Abb. 17

cf. Baumg

Gesta quorundam

Pippinus filius ansgisi dux francorū post mortē e-
 uolfaldi ducis partē austrig regebat. optinu
 it regnum francorum p annos xxxvii. cum regib;
 hludouico hitiberto & dagoberto. Morit an
 no secundo anastasia imperatoris. quē ab incarna
 tione dñi. dcexiii. Huius filius carolus ex alpheida
 quā post habita priore coniuge plichthrude du
 xit uxorem. sub honore maior domatus tenuit
 regnū francorum. annis xxxvii.

Maur domatus

Post mortē pippini. plichthrud relicta eius iudu
 a. incomparabili odio contra karolū succensa.
 custodia cum publica obseruari iubet. Vnde ille
 diuino auxilio liberatus. primo certamine cū
 ratbotū regē fresonum pugnans. dum fortiter
 dimicat. magnū exercitus sui damnum ēsequit.

abbas fresonum

Reginfredus maior domus. & hilpericus rex.
 cū exercitu fines colonensium & regiones
 rheno contiguas uastans. acceptisq. ab licthruda
 muneribus reuertuntur.

dcexvii

Reginfredus & hilpericus rex muuiciaco die

dcexviii
 Vmperat

here Aug.

17

166. 11

bu ppter timorē saxonū assumptis secū scī
bonifacii martiris ossib; fugerunt de monaste
rio pmilia passuū fere xiiii.

Karolus more suo saxonū pfidiā in loco qui di
citur hobholtz pse ulciscit. & omib; acceptis
firmat obsidibus in loco qui uocat medoful
li. hitabrandus dux spolitanus ad karolū ue
nit. Sturmi abbas fultensis coenobii morit
Cui successit baugolfus eiusdē monasterii
monachus

dec lxxxviii.

Karolus habito conuentu in saxoniam iterum
eam subigit. dispositisq; tā saxonum quā sela
uorū reb; orationis causa romā uadit.

dec lxxxix.

Pippinus filius karoli romę baptizat ab
adriano pontifice. a quo & ipse & fr̃ eius
hludouuicus uncti sunt in reges. Tassilo dux
baioarię apud uuormaciā sacramento & ob
sidibus suę subiectionis fidē facit. honorifice
remissus ad sua. Co tēpore multa signa appa
ruerunt. interque signū crucis in uestimentis
hominū frequentissimū uisum ē. sanguis etiam

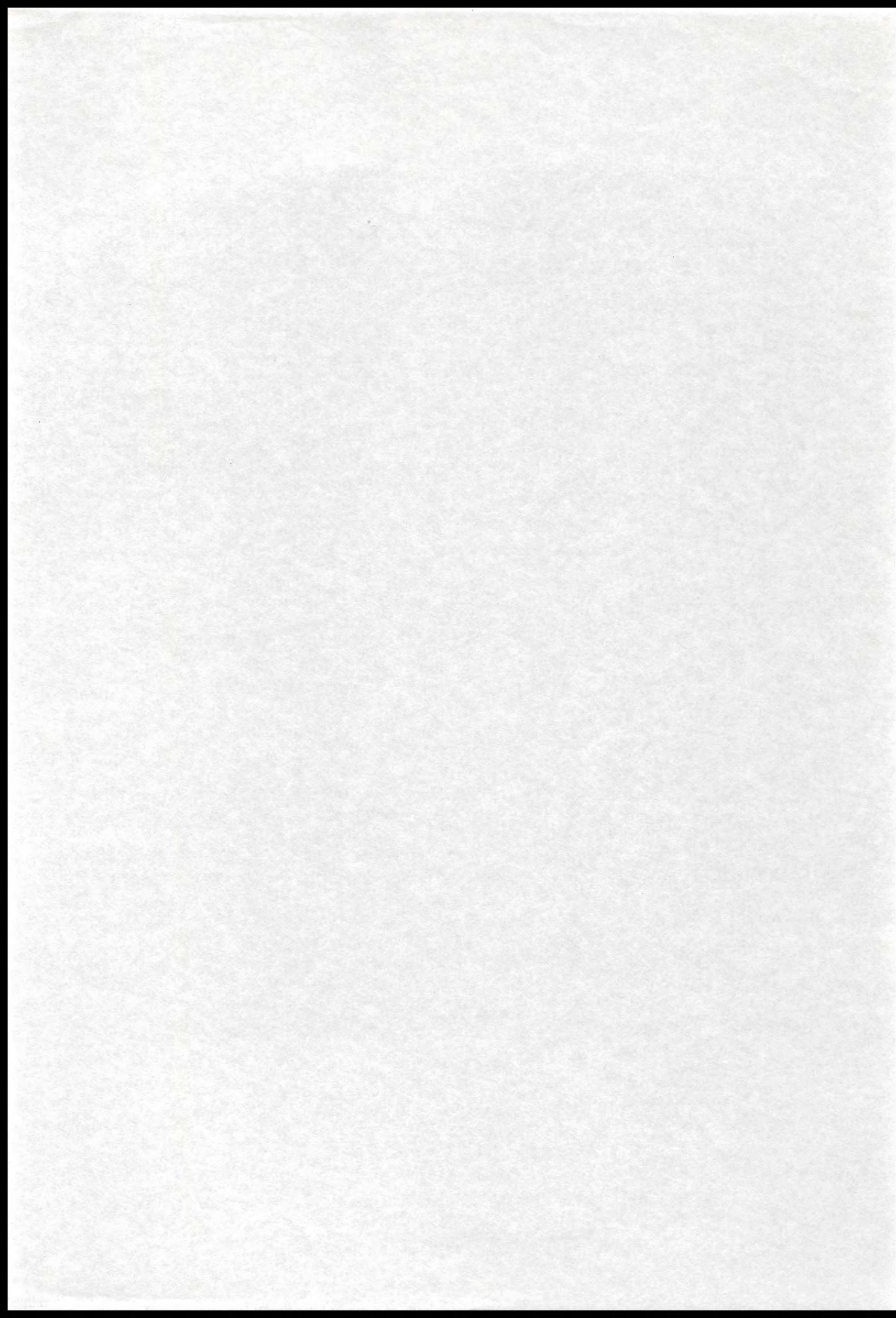
dec lxxxxi.

Tasso

Schlekradt

Bibl. humaniste

Ms. 11

possent dilato in aliud tempus placito sin-
guli ^{ad sua} reuertuntur; Eodem anno eclipsis
luna facta est in .kt. apr. .u. feria ante
pascha decima hora noctis;

O scripto regno a primoribus et in tres
partes diuiso apud uiridunum gallie ciui-
tate tres reges mense augusto conuenien-
tes regnum inter se dispertunt. & hludo-
uicus quidem orientalem partem accepit.
karolus uero occidentalem tenuit. Hlothari-
us qui maior natus erat. media inter eos
sortitus est portionem. factaque inter se pace.
& iuramento firmata. singuli ad dispen-
das tuendasque regni sui partes reuertuntur.
karolus aquitaniam quasi ad partem regni sui
iure pertinentem affectans. pippino nepoti suo
molestus efficitur. cumque crebris incursionibus in-
festans. grande detrimentum proprium sepe pertulit
exercitus. Gregorius papa obit. In cuius lo-
cum subrogatus est. sergius. & mauri beneuentum
occupauerunt;

Decc. xl. iii.

Diuisio regni

exercitu ueniens mogontiaci natale dñi cele-
brauit; Pipinus quoq; filius eius rex aquitaniorum
mense nouembrio eiusdē anni defunctus ē.

Imperator post peractam festiuitatem dec. xxxviii.
natalis dñi & theophania. vii. idib; ianuari-
is cum exercitu nauigio rhenu transiit;
obuios habens saxones partim minus partim
suasionibus adalberti comitis adductos. 7
quo cognito hludouicus nefas ēē sciens fi-
lium patri repugnare. cedendūq; tēpori
iudicans. in baioriā^a se recepit; Impr autē in
franconofurt ueniens. ibiq; manens ieiunium
quadragessimale inchoauit; inde p̄gens in
lamannia iuxta lacum briganticū pascha
celebrauit; Post paschā uero m̄se maio uuorma-
ciam ueniens. hlothario filio suo de italia in
fidem eius uenienti reconciliatur. regnūq;
francorum inter eū & karolū filiū suū
minimū diuidit; Hlothario quidē qui ma-
ior nati erat nominis sui dignitatē. & se-
dē regni tribuens. Hladouico uero filio suo

Lehli Stadt

Ms. 11

accepta pecunia copiosa cum pace disces-
serunt; In frisia quoque tribus praeliis confli-
xerunt; In primo quidem uicti. In secundis
uero duobus superiores effecti. magnam
hominum multitudinem prostrauerunt;
Castellum etiam in saxonia quod uocatur
hammaburg populati nec multi reuersi
sunt. Karolus cum brittonibus confligit;
& cum grandi damno exercitus sui ipse
cum paucis uix euasit; Hludouicus. xim.
ex ducibus boemorum cum hominibus
suis christianam religionem desiderantes
suscepit. & in octauis theophaniae bap-
tari iussit; Tempore uero autumnii in
saxonia apud padrabrannon generale
placitum habuit. ubi fratrum suorum &
nordmannorum; selauorum quoque & uul-
garum legationes suscepit. audientibus
absoluit; Hlotharius foleratum ducem
arelatensem. et reliquos comites illarum
partium rebellare molientes in deditione

luz bohemorum
Hludouicus fidei
christi.

in octauis theophaniae
baptizari iussit.

in octauis theophaniae
baptizari iussit.

Schlestadt

Ns. 11

obrueret tota intentione moliebantur. Interea
nuntiatiū ē ei in oriente rem publicam sorabici
limitis esse turbatam. eo qđ sorabi duce eius zis
nboro nomine sibi fidelissimo insidiosē per emp
to defectionē meditarentur. ac per hoc ille qđē
ad cōprimendam seditionem exortam in reg
num suum quanta potuit celeritate regres
sus est. & arolus uero post discessū eius sedem
regni sui nullo aduersante sine difficultate
recepit. **U**illa quedam haut pcul ab urbe pin
gina sita est. caput montiū uocata. eo qđ ibi
montes p alucum rheni fluminis tendentes in
itium habeant. quā uulgus corrippte capmūn
ti nominare solet. ubi malignus sps euident
nequitię suę ostendit indicium. Nam primū
quidē lapides laciendo & parietes domoriū
quasi malleo pulsando hominibus loci illius
infestus efficitur. Deinde uero manifeste loqui
et furtim sublata quibusclā pdrē. post hęc dis
cordias inter habitatores eiusdem **co** p loci
seminare. Deniq; om̃ium animos cōtrā unū

Lili Hladt

Ms 11

fuit uillā regni sui puenit . ibiq; plurimos de
optimatib; hlothariū dū illū opperientes in
suū suscepit dominū . & beneficiū illis a karo
lo sublātū restituit . Non nulli etiā qui prius
cū karoło fuerant : cū deserentes ad hludouū
cū uenerunt . Luitfridus mogontinē sedis ar
chi ep̄s cū quib; dā suffraganeis suis profectus
uillibertum episcopum iussu hludouici
regis & totius cleri & populi electione
etiā karoło nolente in locum gunthari
ordinauit episcopum . Zuentibald nepos
rastizi propriis utilitatibus consulens se
carlmanno cum regno quod tenebat
tradidit . Vnde rastiz uehementē iratus
nepoti occulte ponit insidias . et cum
in conuiuio nihil mali suspicantem iugu
lare disponit . Sed gratia dei apericu
lo mortis liberatus est . Nam ante quam
illi qui eum necaturi erant domum intra
rent surrexit de loco conuiuii annuente
sibi quodam eiusdem fraudis conscio .

Schlestadt

M. 11

62

& quasi cum falconib; ludens preparatas de
uitauit insidias; Rastix autē uidens denuda
tū consiliū suum. nepotē cum militibus
quasi cōprehensurus insequitur. sed iusto iudi
cio dī captus est laqueo quē tetendit; nam ab
eodē nepote suo cōprehendit. ligatur. & Karl
manno presentatur. a quo sub militibus illum
ne liberetur obseruantibus. in baioariā missus.
usq; ad p̄sentiam regis seruandus in ergastulū
retrahitur. Karlmannus uero regnū illius
nullo resistente ingressus. cunctas ciuitates.
& castella ^{de} in ditionē accepit. Et ordinato reg
no atq; per suos disposito. ditatusq; gaza regia.
reueritur. Rex autē hludouicus dies litania
rū. & pentecostes in uilla bischat ppe inorma
ciā celebrauit. Inde a Karolo ad colloquium in
uitatus. mense iunio ad occidentē pfectus est.
Sed in itinere in quodā solario positus ruente
edificio. & ipse parit̄ corruit grauē patiens
mēbrorū collisionē. tamen simulata sanitate
cū Karolo colloquiū habuit. & diuiso inter se

W. G.
Bryant

Bludouuicus rex
et Carolus rex

bludouuicus egrotare cepit. & crescente cotidie
infirmirate. & kt septē in palatio franconofurt
diem ultimū clausit. Cuius corpus transfuit
aequiuocus illius. & in monasterio scī nazarii
qđ dicitur lauresham honorifice sepeliunt. 7
karolus uero bludouuici morte cōperta reg
num illius cupiditate ductus inuasit. & sug
dationi subiugare studuit. existimans se ut
fama uulgabat non solum partem regni blot
harii quam bludouuicus tenuit. & filius suis
utendam dereliquit. per tyrannidem posse ob
tinere. uerum & iam cunctas ciuitates regni
bludouuici in occidentali litore hreni fluminis
positas suo regno addere. id est mogontiam.
uuormatiam. & nemetum. filiosq; fratris per poten
tiam opprimere. ita ut nullus ei resistere. uel
contradicere auderet. Primū igitur aquense
palatium petit. & inde cum omni exercitu suo
pfectus in colonia agripinensi consedit. missis
& iam prius legatis ad optimates bludouuici
ut proprium dominum desererent. & ad se

Witz

robur exercit' secū tenuit inuere certamen.
 et ceciderunt multi ex utraq' parte uulne-
 rati. In quo cōflictu heinric' cruentā obtinu-
 it uictoriā. Cūq' illi qui de uilla gundol-
 fi. et illi qui de p̄lio reuersi fuerant in unū
 cūuenissent. pari intentione cū filiis hludo-
 uici cōtra buosonē in galliā pugnaturi p-
 rexerunt. et madasconā urbē expugnan-
 tes. bernhardū qui in ea principatū tene-
 bat in deditionē accipiunt. Buoso ū fugi-
 ens ultra rhodanū fluiū. in urbe uienna
 se tutat' ē. Nordmanni in gallia predas
 et incendia exercent. et int' plurima loca
 et monasteria quę de populati sunt. etiā
 biorzuna ubi pars maxima frisionū habi-
 tat incendio cōcremarunt. & inde reuer-
 tes nouio magū uallo firmissimo. et muris
 circūclantes hiemandi sibi locū in palatio
 regis parauerunt. Quib' rex hludouic'
 cū manu ualida occurrit. et ppt' hiemis
 asperitatē. et loci firmitatē. reb' parū pspere

2. quip!

a time d. Confiteor tibi pat. Popu
 lum hu co Tu dne Inordinatione pph
 Inclina dne Leti Paulus seruus di tui R. Qu
 rigatur Alta Verba mea u Vigilare qā nō
 Intende uoci co Circuibo Massa sacra
 Dne uirtua Leti fidelis seruo & com
 gatur Alta Verba mea u uicelaz ihc
 uosdā q' in se cfi. Intende co Redime
 miss. Nederelinquas leti Oix er
 s confundor. R. Ego dixi Alta Inte
 u Venit ad ihm lepus depcans.
 mibi. Abocultis h. alia massa. A. E
 ocut ē hieremias pphēa dice
 multe Abocultis Ita Deprofundis
 habet mand. Exaudi dr. co Cū inuoca
 Alta R. Dr in nomine Leti Condelector le
 di R. Estom mibi Ita Eripe me m dico
 ob qui credit in me opera Dne dr in sin
 Illumina M. Si iniquit
 tes obser. rauit hieremias ad dnm & di

